DISPUTATIO INAUGURALIS DE MATRICULIS POMERANIAE ULTERIORIS, QUAM...

Samuel Stryk, Ernst Fuchs, Valenti Gonzaga

Digitized by Google

I. N. J.

CAPUT I.

De

NOMINE, CAUSA EFFICIENTE, ET NUMERO MATRICULARUM POMERANIÆ ULTERIORIS.

SUMMARIA.

1. DE Etymologia Matriculæ.
2. De Homonymia.
3. Synonymia ejusdem.
4. De Pomerania remiſſive.
5. Quomodo in bello tricennali matricula dicta.
6. Definitio matriculæ.
7. Variæ Romanorum matriculæ.
8. De Probatione ætatis in Gallia.
9. De variis aliis matriculis.
10. De matriculis imperii & quænam antiquiſſima.
11. Per quem illæ conſcribantur.
12. A quo matriculæ Pomeranicæ conficiantur.
13. Quare.
14. De Diſtinctione inter Ducatum & Principatum Pomeraniæ.
15. De ſeculariſatione Epiſcopatus Caminenſis.
16. De juribus ſingularibus Epiſcopatus Caminenſis.
17. Prima diſtinctio Matricularum Pomeranicarum.
18. Quomodo die 50000. Hacken-Hufen diſtribuantur.
19. Alia diſtinctio matricularum.
20. A quo & quomodo matriculæ Eccleſiaſticæ conſcribendæ.
21. Quare diſcrepent matriculæ imperii remiſſive.
22. Klock. & Maximilian. Fauſt. ab Aſchaffenburg eadem iisdem verbis referunt.
23. De matricularum Pomeranicarum diſcrepantia.
24. Quot ſint matriculæ imperii remiſſive.

25. *De Antiquis regeſtis Pomeraniæ.*
26. *Eadem recenſentur.*
27. *De Matricula de Anno 1628.*
28. *Quid in illa obſervatum.*
29. *De Noviſſima Ducatus Matricula.*
30. *De Regeſtis & Matriculis Principatus.*
31. *De Noviſſima Principatus Matricula.*
32. *Quomodo contra illam quidam ad tempus exempti.*
33. *De Matriculis Eccleſiaſticis.*
34. Von den *Viſitations*-Abſcheiden.
35. *De aliis antiquis regeſtis in ſpecie* von der Beedenmüntze.
36. Von den Biſchoffs-Pächten.
37. *De regeſtis in quibus* die Lehn-Pferde *conſignati.*

ANtequam rem ipſam aggrediar, pauca de
1 nomine Matriculæ præmittere lubet. Di-
ctam illam eſſe per diminutionem à matrice,
uno ferme ore omnes Dd. qui ejus mentio-
nem faciunt, aſſerunt. *Covarruv. Practicar.*
2 *Quaſtion. cap. 19 n 2.* Variæ porro hujus vo-
cis ſunt ſignificationes, ſumitur enim vel pro originali ſcri-
ptura; ſic dicitur matricem prævalere protocollo *Fab. in Cod.
L. 4. T. 16. D. 24.* & ſi matrix talis ſuſpecta, omnia ex eo ſolo
ſuſpecta fieri *Rutg. Rulant. de Commiſſar. P. 2. L. 5. C. 26. n. 9.* vel
pro protocollo *Covarruv. d. l.* vel pro libello, catalogo, deſcri-
ptione, indice *l. matriculam 3. C. d. Agent. in reb. l. 13. C. d. Ad-
vocat. diverſor. judicior. l. 10. C. d. cohortal. Princip. l. pen. & ul-
tim. C. d. commeat. l. 16. C. d. Teſtam. milit.* Alias hujus vocis
acceptiones vid. *ap. Reinking. d. R. S. & E. L. 1. Claſſ. 4. c. 1. n.*
3 *6. ſeqq.* Dicitur magis latine album *Theodor.* Höpingk *d. in-
ſign. ſ. armor. priſc. & nov. jur. cap. 2. n. 565. Gothofred. ad l. 1. §.
1. ff. d. Edend. L. 7.* Pittacium *l. 3. C. d. Erogat. militar. annon.
Limn. d. jur. Public. l. 1. c. 7. n. 66.* Æſtimum, quia æſtimatio-
nem patrimonii cujusque continere debet *Feſtaſ in Tract. d.
æſtim. P. 1. c. 1. n. 1. & 2.* quod & extimum vocat *Tuſch. Pra-
cticar. concluſ. lit. E. concluſ. 675.* Cataſtrum, prout in ſpecie

Pe-

Peruſini matriculam vocare notat *Feſtaſ. d.l.n.3.* Germanicè dicitur Saalbuch / Anlags- Steur- oder Einlags-Regiſter. *Klock. d. Contribut. c. 17. n. 29.* Plura huc facientia vid. in *Diſſert. Dn. Erici Mauritii de Matricula Imperii & Carol. du Freſne in Gloſſario ad Scriptores mediæ & infimæ Latinitat. Tom. 2. ſub voce Matricula.* De Pomerania ulteriori, quid ſit & unde dicatur, remitto lectorem *ad Micrælii Chronicon* vom alten Pommerlande. Ipſa vero matricularum materia plurimarum litium fomes eſt, tam in Patria quam ubivis ferme locorum, hinc etiam in præterito bello tricennali, ſecundum ſingulas ſyllabas dicta fuit MAteria TRIcarum CUrarum & LAborum *Speidel. in Specul. juridic. Politic. & c. lit. M. ſub voc. matricula verſic.* bey vorgegangenen Krieges Läufften. 4 5

Matriculam noſtram Pomeraniæ ſc. ulterioris deſcribo, 6
quod ſit catalogus, in quo hubæ ad præfecturas Electorales, Nobiles, & civitates pertinentes, juſſu Superioris, omnibus quorum inter eſt auditis, ut ſecundum illas onera publica diſtribuantur, deſcriptæ ſunt. Romani olim varias habe- 7
bant matriculas, ſic ex Divi Marci Antonini inſtituto, ne ſtatus hominum ambiguus eſſet, natos liberos apud Præfectum ærarii Saturni intra tertium diem profitebantur, ut nomina illorum in certam matriculam redigerentur: Quod 8
& ad probationem ætatis ſecuriorem *Franciſcus 1. Galliarum Rex Anno 1539. ordinatione ſua recentiori 51.* ſancivit: idem & Venetos obſervare, prolixe aſſerit *Coraſ. ad l. 8. ff. d. Stat. hom. n. 5 ſeqq. Gothofred. ad l. 3. pr. ff. d. cenſib. lit. h. & ad l. 6. C. d. Fid. inſtrum. lit. g.* Pariter habebant matriculas militum, Decurionum, &c. Hodie adhuc apud nos matriculæ Studio- 9
ſorum, mercatorum &c. notæ ſunt, ſed de his hic agere inſtituti mei ratio non permittit.

Nec hic mihi animus eſt de matricula imperii multa in 10
medium afferre, quarum antiquisſimam Anno 1397. con-

fectam eſſe dicit *Victor d. cauſ. exempt. Concluſ.5.* quamvis *Goldaſtus d. Regn. Bohem. l. 2. c. 17. n. 2.* Noribergæ ab Imperatore Sigismundo Anno 1431. & *Meiſchner. Tom.3. Deciſ.6.* à Friderico III. Anno 1467. illam conſcriptam eſſe velint: Et licet alii ulterius adhuc progrediantur, cumque ex *Tacit. l. 1. Annal. c. 11. n. 8.* conſtet, Auguſtum libellum, qvem ſua manu conſcripſerat habuiſſe, in quo opes publicæ continebantur, quantum civium ſociorumq; in armis, quot claſſes, regna, provinciæ, tributa, aut vectigalia, & neceſſitates ac largitiones, quem libellum *Suetonius in Auguſt. c. ult.* vocat breviarum imperii, ideo quoque primam matriculam ad Auguſti tempora referant *Klock. d. Contribut. c. 19. n. 33.* attamen fere omnes qui hiſtorias matricularum contexunt, à Sigismundi imperio initium ſuarum recitationum faciunt, de qua re prolixe agit *Dauthius integro conſilio* quod extat inter *Conſil. Klock. V. 3. Conſ. 134. n 121. ſeqq.* nec ſub Ottonis IV. imperio certam omnium Statuum deſcriptionem extitiſſe, ex hiſtoria deſſelben Römzuges demonſtrat *Matth. Dreſſer. in Chron. Saxon. Witteberg. Anno 1596. excuſo f. m. 265.*

11 Perinde autem uti matriculæ imperii Romano Germanici communi Imperatoris & Ordinum conſenſu confiriuntur, & eandem in ſolennem & authenticam ſcripturam au-
12 toritate publica rediguntur *Klock. d c. 19. n. 34.* ſic etiam matriculæ dictæ Pomeraniæ, à Sereniſſimo noſtro Patriæ Patre hodie per Auguſtum Regimen, aut ex eo deſumtos dominos Commiſſarios, conſenſu Statuum, omnibusque quo-
13 rum intereſt auditis, conſcribuntur: Et uti in imperio ideo matriculæ conſcribuntur, ut exinde conſtet, quantum cuique ad imperii neceſſitates contribuere conveniat *Limn. d. jur. Public. l. 1. c. 7. n. 66.* ita etiam in Pomerania ideo illæ conficiuntur, ut onera publica ſecundum illas inter ſubditos diſtribuantur.

Po-

Pomerania hæc ulterior in Ducatum & Epiſcopatum 14
Caminenſem olim diſtincta fuit, Epiſcopatum vero jam diu
Principes Pomeraniæ ſibi addixerunt. *Burgoldenſ. in notit.
rer. imper. Roman. German. P. 1. diſcurſ 20. Membr. 1. §. 12.* tandem
iſte per *inſtrum. Pac. Oſnabrugg. Artic. XI. §. Dicto Domino
Electori & §. in his vero Domini Electoris* in totum ſeculariſatus
& in Principatum evectus eſt, adeoque illa diſtinctio
hodie ceſſat: Nihilominus tamen, quamvis inſuper Prin- 15
cipatus hic Ducatui ſit incorporatus vid. puncta incorporationis
in *Receſſ. Provinc. d. Ann. 1654. Stargard. habito* §. Nachdem
aber unſere getreue Stifftiſche Stände wegen gedachter
incorporation, attamen non omnia ideo ſunt confuſa, ſed in
multis adhuc diſtinctus eſt Ducatus à Principatu, ſic ſpecia- 16
les adhuc habentur conventus in principatu, qui diætis provincialibus
Ducatus (poſtquam Status ab illuſtri Regimine
ejus licentiam impetraverunt) præmittuntur, ſuum habet
ſpeciale archivum, ihren abſonderlichen Land-Kaſten/ ſeparatas
etiam matriculas, & quæ ſunt alia. Prima ergo diſtin- 17
ctio matricularum Pomeranicarum eſt, quod aliæ ſint Ducatus
Pomeraniæ, aliæ Principatus Caminenſis; Ab initio 18
enim feliciſſimi imperii Sereniſſimi noſtri Patriæ Patris,
promiſerunt ſtatus ſe ſingulis menſibus de 50000. hubis
quas Hacken-Hufen vocant, contributionem ſolvere velle,
de quo numero Præfecturæ Electorales 8439¾ Nobiles ex
Ducatu Pomeraniæ 21571½, Principatus Caminenſis, 10003,
& civitates immediatæ Ducatus. 9986. hubas in ſe receperunt.

Hæ vero matriculæ iterum diſtinguendæ ſunt in ſecula- 19
res, & Eccleſiaſticas Kirchen-matriculen/ illæ ſunt quæ numerum
hubarum ad præfecturas &c. pertinentium continent,
hæ quæ ad Eccleſiam cujusque loci pertinentia, paſtori
&c. debita continent, de quibus *cap. ſeq.* pluribus. Quæ 20
ma-

matricula Eccleſiæ rite conficienda *B. Brunn. Conſ. 133. n. 97.* Apud nos ut plurimum in viſitationibus Eccleſiaſticis confe-
21 ctæ ſunt. Prout autem in imperio Romano Germanico matriculæ in multis diſcrepant, cujus rationem *vid. ap. Maximil. Fauſt ab* Aſchaffenburg *in Conſil. Pro Ærar. Claſſ. 20. Conſ. 114. Ordin. 1638. verſic. ratio variationis Klock. d. Contribut. cap.*
22 *19. n. 55.* ubi notandum *illum d. l. à n. 51. usq. ad n. 80.* iisdem verbis ne littera quidem mutata, ea referre quæ dictus *Maximil. Fauſt ab* Aſchaffenburg *dict. ordin. verſic. etſi vero collecta*
23 cum multis *ſeqq.* recenſet. Ita etiam noſtræ matriculæ non conveniunt, nec convenire poſſunt in omnibus, aliàs non opus foret novâ matriculâ; Rationem mutationis vero vid.
24 *infr. in cap. ult.* Quot vero fuerint, vel ſint matriculæ imperii, non convenit inter Dd. quoniam quænam prima fuerit, in dubio eſt, illas tamen refert *Limn. d. jur. Publ. l. 1. c. 7. n. 69. conf Dn. Eric. Maurit. in diſputat. d. Matricula imperii Th. 57.*
25 Quot in Pomerania conditæ ſint Matriculæ, perinde non conſtat; multa quidem regeſta antiqua (male regiſtra dici vult *Petr. Frider. vulgo Mindan. dictus l. 2. d. Mandat. c. 67. num. 18.* quamvis vox iſta in praxi recepta ſit) Steuer-Regiſter oder Hufen-Anſchläge extant, ſed his proprie nomen
26 matriculæ non competit, interim tamen & illa referam. Sic in Ducatu Pomeraniæ extant regeſta, in quantum mihi innotuit, *de Anno 1597, 1600, 1604, 1606, 1613, 1614, 1616, 1619, 1620, 1621,*
27 *1622, 1624, 1627,* computatis profeſſionibus hubarum. Tandem Matricula de *anno 1628,* quæ ex regeſtis Anni *1604, 1606, 1621 & 1624* confecta eſt, quam adhuc hodie maxima ex parte pro norma ſervamus; in cujus confectione id obſervatum
28 eſt, quod ſemper maxima ſumma hubarum ex prædictis regeſtis retenta & illi inſcripta ſit, donec poſſeſſores probent, juſta ex cauſa minorem præferendam eſſe; hoc tamen ita, niſi notorium ſit, dictam minorem ſummam retinendam eſſe.

Con-

Contra hanc matriculam multa mota ſunt, & jam diu de ea 29
revidenda deliberatum, donec *Anno 1663. die 9. Febr* reviſio
inchoata fuit, quæ *anno 1667 & 1668.* continuata, *Anno 1669*, fi-
nita, & *die 21. Martii 1670.* publici juris facta, ac in ſingulos di-
ſtrictus Directoribus communicata eſt, ut ſecundum illam
impoſterum cataſtratio fieret.

Ex Epiſcopatu Caminenſi ſequentia regiſtra Huſen- 30
Anſchläge & matriculas vidi. (1) Vom Montage nach dem
Neuen Jahrs Tage de *Anno 1586.* (2) vom *31. Aug. 1588*, (3) *25.*
Aug. 1589. (4) de *Anno 1599.* ſecundum quam die Reichs- und
Kreiß-Steuren-collectæ, (5) de *Anno 1600*, (6) de *Anno 1604*,
(7) de *Anno 1605*, (8) de *Anno 1611*, (9) de *Anno 1612*, (10) de *An-*
no 1613, (11) de *Anno 1620.* Quamvis his Regiſtris Status valde
contradicant, & illa pro veris & legitimis non admittant,
prætendentes, quod tantum ſint quædam fragmenta priva-
tim a Receptoribus von den Steuer-Einnehmern conſcripta.
(12) ſequitur matricula de *Anno 1626.* (13) de *Anno 1627*, (14) de
Anno 1628, (15) de *Anno 1629*, (16) de *Anno 1637*, (17) de *Anno 1639*,
(18) de *Anno 1641*, quæ ad unum annum tantum recepta (19)
de *Anno 1644. menſe januario*, quam (20) adhuc eodem anno
menſe Auguſto, ſecuta (21) de *Anno 1646*, (22) de *Anno 1656.*
per quam modus tripli introductus, da aus Heger- id eſt 4.
Hacken-Huſen/Tripel- i.e. 3. Hacken-Huſen geworden/(23) &
ultima, quam jam in dicto hoc Principatu ſequimur & pro 31
norma ſervamus, eſt illa quæ jam Anno 1671. cœpta, in reli-
quis annis continuata, prout protocolla dictorum annorum
teſtantur, & anno 1679. perfecta eſt, ſecundum quam etiam
Anno 1684 contributiones exactæ ſunt. Quamvis adhuc 32
contra illam aliqui, qui ſe gravatos prætendunt, quarun-
dam hubarum remiſſionem ad certum tempus impetrave-
runt, ut interea agri & prata, quæ ſine culpa poſſeſſorum vel
inundata vel arenoſa facta, per certos Commiſſarios juratos

matricula Eccleſiæ rite conficienda *B. Brunn. Conſ. 133. n. 97.* A-
pud nos ut plurimum in viſitationibus Eccleſiaſticis confe-
21 ctæ ſunt. Prout autem in imperio Romano Germanico
matriculæ in multis diſcrepant, cujus rationem *vid. ap. Ma-*
ximil. Fauſt ab Aſchaffenburg *in Conſil. Pro Ærar. Claſſ. 20. Conſ.*
114. Ordin. 1638. verſic. ratio variationis Klock. d. Contribut. cap.
22 *19. n. 55.* ubi notandum *illum d. l. à n. 51. usq; ad n. 80.* iisdem
verbis ne littera quidem mutata, ea referre quæ dictus *Ma-*
ximil. Fauſt ab Aſchaffenburg *dict. ordin. verſic. etſi vero collecta*
23 cum multis *ſeqq.* recenſet. Ita etiam noſtræ matriculæ non
conveniunt, nec convenire poſſunt in omnibus, aliàs non
opus foret novâ matriculâ; Rationem mutationis vero vid.
24 *infr. in cap. ult.* Quot vero fuerint, vel ſint matriculæ impe-
rii, non convenit inter Dd. quoniam quænam prima fuerit,
in dubio eſt, illas tamen refert *Limn. d. jur. Publ. l. 1. c. 7. n. 69.*
conf Dn. Eric. Maurit. in diſputat. d. Matricula imperii Th. 37.
25 Quot in Pomerania conditæ ſint Matriculæ, perinde non
conſtat; multa quidem regeſta antiqua (male regiſtra dici
vult *Petr. Frider. vulgo Mindan. dictus l. 2. d. Mandat. c. 67.*
num. 18. quamvis vox iſta in praxi recepta ſit) Steuer-Re-
giſter oder Hufen-Anſchläge extant, ſed his proprie nomen
26 matriculæ non competit, interim tamen & illa referam. Sic
in Ducatu Pomeraniæ extant regeſta, in quantum mihi in-
notuit, *de Anno 1597, 1600, 1604, 1606, 1613, 1614, 1616, 1619, 1620, 1621,*
27 *1622, 1624, 1627,* computatis profeſſionibus hubarum. Tan-
dem Matricula de *anno 1628,* quæ ex regeſtis Anni *1604, 1606,*
1621 & 1624 confecta eſt, quam adhuc hodie maxima ex par-
te pro norma ſervamus; in cujus confectione id obſervatum
28 eſt, quod ſemper maxima ſumma hubarum ex prædictis re-
geſtis retenta & illi inſcripta ſit, donec poſſeſſores probent,
juſta ex cauſa minorem præferendam eſſe; hoc tamen ita, ni-
ſi notorium ſit, dictam minorem ſummam retinendam eſſe.
Con-

Contra hanc matriculam multa mota ſunt, & jam diu de ea 29
revidenda deliberatum, donec *Anno 1663. die 9. Febr* reviſio
inchoata fuit, quæ *anno 1667. & 1668.* continuata, *Anno 1669,* fi-
nita, & *die 21. Martii 1670.* publici juris facta, ac in ſingulos di-
ſtrictus Directoribus communicata eſt, ut ſecundum illam
impoſterum cataſtratio fieret.

Ex Epiſcopatu Caminenſi ſequentia regiſtra Hufen- 30
Anſchläge & matriculas vidi. (1) Vom Montage nach dem
Neuen Jahrs Tage de *Anno 1586.* (2) vom *31. Aug. 1588,* (3) *25.
Aug. 1589.* (4) de *Anno 1599.* ſecundum quam die Reichs- und
Kreiß-Steuren-collectæ, (5) de *Anno 1600,* (6) de *Anno 1604,*
(7) de *Anno 1605,* (8) de *Anno 1611,* (9) de *Anno 1612,* (10) de *An-
no 1613,* (11) de *Anno 1620.* Quamvis his Regiſtris Status valde
contradicant, & illa pro veris & legitimis non admittant,
prætendentes, quod tantum ſint quædam fragmenta priva-
tim a Receptoribus von den Steuer-Einnehmern conſcripta.
(12) ſequitur matricula de *Anno 1626.* (13) de *Anno 1627,* (14) de
Anno 1628, (15) de *Anno 1629,* (16) de *Anno 1637,* (17) de *Anno 1639,*
(18) de *Anno 1641,* quæ ad unum annum tantum recepta (19)
de *Anno 1644. menſe januario,* quam (20) adhuc eodem anno
menſe Auguſto, ſecuta (21) de *Anno 1646,* (22) de *Anno 1656.*
per quam modus tripli introductus, da aus Heger- id eſt 4.
Hacken-Hufen/Tripel- i.e. 3. Hacken-Hufen geworden/ (23) &
ultima, quam jam in dicto hoc Principatu ſequimur & pro 31
norma ſervamus, eſt illa quæ jam Anno 1671. cœpta, in reli-
quis annis continuata, prout protocolla dictorum annorum
teſtantur, & anno 1679. perfecta eſt, ſecundum quam etiam
Anno 1684 contributiones exactæ ſunt. Quamvis adhuc 32
contra illam aliqui, qui ſe gravatos prætendunt, quarun-
dam hubarum remiſſionem ad certum tempus impetrave-
rint, ut interea agri & prata, quæ ſine culpa poſſeſſorum vel
inundata vel arenoſa facta, per certos Commiſſarios juratos

contemplari, & per agrimenſores juratos, mediante menſuratione der Vermeſſung/ certa ejus quantitas demonſtrari poſſit, quo eo nomine totalem deletionem ex matricula impetrare queant, vid. plurib. *hac de re cap. ult.*

33 Matriculæ Eccleſiaſticæ quot ſint, me latet, cum iſtæ non ubivis locorum & uno tempore ſimul ſint confectæ, ſed planè diverſis prout vel neceſſitas & utilitas cujusque loci illud poſtulavit, vel illis quorum intereſt id placuit; nec ſunt generales, ſed tantum ſpeciales hujus vel illius loci matricu-
34 læ, in Viſitationibus autem uti jam dictum communiter confectæ, quibus finitis non raro certa Decreta Viſitations-Abſcheide à viſitatoribus edita, quæ poſtmodum à Principe
35 confirmata ſunt. Extant etiam antiqua regeſta von den Biſchoffs-Pächten/der Beedemüntze (quidam bethe ſcribunt, nam exinde hi reditus dicuntur, quia initio per rogationes exigebantur *Knich. d. Saxon. jur. verb. Ducum. c. 5. n. 293.* de quibus pluribus *vid. Beſold. in Theſaur. Practic. ſub voc.* bethe *Wehner. in obſervat. Practic. ſub voc.* beede). Illos reditus quos
36 die Biſchoffs-Pächte vocant, remiſit Sereniſſimus Statibus Principatus Caminenſis *in Receſſu Provincial. d. Anno 1654. in ſecundo punct. Principal. §.* Betreffend aber die bißhero: De qua remisſione *vid. Excellent. Dom. Rhet. in Commentar. ad jus feudal. L. 1. T. 6. §. 1. ad verb. ſecundum hoc quod conſtitutum eſt. num. 27.* ubi in præcedentibus agit von den Beet-Garben. Die Beedemüntze aber ſibi reſervavit *dict. Receſſ.*
37 *Provincial. allegat. loc.* §. Daß man aber. Sunt etiam certa regeſta in quibus equi feudales die Lehn-Pferde conſignati ſunt, de quorum effectu *vid. cap. 3. in fin.*

CAPUT

CAPUT II.

De
MATERIA ET FORMA MATRICULÆ.

SUMMARIA.

1. *DE variis matriculis, & in ſpecie de mercatorum.*
2. *Matriculæ Pomeranicæ circa hubas ſunt occupatæ.*
3. *Matricula tantum id continere debet quod eſt liquidum.*
4. *Et bona illius Provinciæ tantum in matriculam redigenda.*
5. *Omnes facultates conſignanda.*
6. *Incolæ collectari poſſunt de bonis extra territorium ſitis, & quomodo hoc intelligendum.*
7. *Contrarium ſtatuit Cothman.*
8. *In forenſibus hoc non obtinet.*
9. *Aliud eſt jus collectandi, & aliud jus conficiendi matriculam.*
10. *Hubæ apud nos ſunt quadruplices.*
11. *Hubæ apud nos vel familiis Nobilium vel pagis adſcriptæ.*
12. *Quod multas lites parit.*
13. *Quid ſint particulæ minores.*
14. *Quid ſit* ein Viertel Schaffe.
15. *Quomodo olim de aliis particulis minorib. contributio ſolvēda.*
16. *Hodie particulæ hæ omittuntur cum de illis nihil contributionis nomine exigatur.*
17. *Quid matriculæ Eccleſiaſticæ contineant.*
18. *Quid ſit* das Kirchen-Lehn.
19. *Inventarium Eccleſiaſticum conficiendum.*
20. Vom Miß-Korn.
21. *De ejus quota.*
22. *An etiam* von Ritter-Hufen *hoc frumentum dandum.*
23. *Quomodo hoc ex agris deſertis debeatur.*
24. *De nummo Quadrantali.*
25. Vom Opffer-Pfenning.
26. *Hic nummus pars eſt ſalarii.*
27. *Quare hæc matriculæ inſcribenda.*
28. Von den Pröven *& quid ſub nomine hoc comprehendatur.*
29. *Quales panes paræciani paſtoribus dare debeant.*

30. *Matriculæ etiam inferenda accidentia paſtorum.*
31. *An hæc accidentia æqualiter inter collegas dividenda.*
32. *Habitatio itidem paſtoris in matriculam redigenda.*
33. *Quid regeſta antiqua alia contineant.*
34. *Forma dat eſſe.*
35. *Si forma matriculæ non ſervatur, illa injuſta eſt.*
36. *Forma jure Romano præſcripta.*
37. *Moribus noſtris ſecundum regionis cujusq; uſum matricula conſcribenda.*
38. *Ob quam rationem?*
39. *Conſuetudo hæc accurate obſervanda.*
40. *In cataſtro ad primordium tituli reſpiciendum.*
41. *Quomodo prædia urbana &c. cataſtranda remiſſive.*
42. *Quæ neceſſario in confectione matriculæ attendenda.*
43. *Cataſtratio debet fieri æqualiter.*
44. *Querela ſalviani.*
45. *Verba Conſtantini Imp.*
46. *Quando lis eſt inter pauperem & potentiorem ſuper cenſu præſumitur contra potentiorem.*
47. *Omnes quorũ inter eſt citandi.*
48. *Æſtimum notificandũ ſubditis.*
49. *Hic majora non ſufficiunt.*
50. *Objectio.*
51. *Reſolutio.*
52. *Si 100. conſentire debent 99. conconſenſus, unum non obligat.*
53. *Alia reſolutio.*
54. *Non conſentientibus matricula non præjudicat.*
55. *Annus quoque & dies in confectione matriculæ exprimenda.*
56. *Quomodo matricula imperii conſcribatur.*
57. *Quid in Pomerania obtineat.*
58. *Quomodo in Ducatu Pomeraniæ matricula confecta.*
59. *Quomodo in Principatu.*
60. *Unde conſtare poſſit, an rite æſtimum confectum ſit.*
61. *Quomodo Matriculæ Eccleſiaſticæ conſcribendæ.*
62. *Quid in ejusmodi viſitationibus obſervandum.*
63. *De officio viſitatorum remiſſive.*
64. *Verba receſſus provincialis de Anno 1616.*
65. *Perinde in illis ac in aliis ii quorum intereſt audiendi ſunt.*
66. *Quomodo regeſta alia confici debeant.*

1 PRout matricula Studioſorum Studioſos, militum milites, civium cives, & mercatorum mercatores continet, nam & hi in plerisque Germaniæ civitatibus Hanſea-

ſeaticis & maritimis ſuas habent matriculas, quibus qui inſcripti non ſunt, nec pro mercatoribus reputantur *Marquard. d. jur. Mercator. l. 1. c. 7. n. 4. & 5. & l. 3. c. 1. num. 5. Mev. ad jus Lubec. l. 3. T. 6. Artic. 21. n. 6. ſeqq.* Ita noſtræ Matriculæ Po- 2
meranicæ unice circa hubas ſunt occupatæ, exceptis matriculis Eccleſiaſticis, de quib. infra pluribus acturus ſum, in his enim & alia quædam comprehenduntur. Id in genere no- 3
tandum matriculam non debere continere, niſi id, quod liquidum, certum, & verum eſt *B. D. Brunn. Conſ. 131. num. 54.*
Nec alia bona in matriculam redigenda ſunt, niſi quæ in iſta 4
provincia in qua illa conficitur, ſita ſunt, ſi ſc. matricula particularis hujus vel illius provinciæ eſſe debeat. Alias in li- 5
bris cenſualibus ſubditorum facultates & obventiones conſignandæ, ex quo, quid quisque præſtare, & ad collectas & tributa conferre debeat, conſtare poſſit, ut pro viribus cujusque onera imponantur *Carpz. L. 4. Reſponſ. 73. n. 2.* Do- 6
minus equidem ſubditos & incolas domicilii etiam collectare poteſt de bonis extra territorium ſitis, ſecundum communem Dd. ſententiam, quam probant ex *l. 6. §. fin. l. 18. §. 18. ff. d. munerib. Mev. P. 2. D. 72. num. 15. 18. ſeqq. Gail. L. 2. O. 53. n. 10.* qui tamen hoc tunc tantum concedit, ſi cives in loco territorii à collectis immunes ſint. Quamvis contrariam 7
ſententiam prolixe defendat *Cothm. V. 1. Conſ. 11. n. 18. ſeqq.* Jure Lubecenſi vero expreſſe id conſtitutum eſt, *vid. P. 2. T. 3. Artic. 2. ibi* in und auſſerhalb der Stadt/confer. *Mev. ibid. n. 75.*
Forenſibus tamen in loco rei ſitæ onus perſonale vel collecta 8
pro ejusmodi onere imponi non poteſt. *Klock. d. Contribut. cap. 17. n. 108. ſeqq.*: Nec hoc ad præſentem materiam applica- 9
ri poterit, aliud enim eſt jus collectandi, de quibus ſc. bonis civis ad ſolvendum collectas cogi poſſit, & aliud jus erigendi matriculam, quidque in illam inſcribi debeat. Cæterum 10
hubæ circa quas occupatæ ſunt noſtræ matriculæ, quadru-

plices in Pomerania ſunt, nempe die Heger-Tripel-Land- und Hacken-Huſen. Eine Heger-Huſe hat 60. Morgen oder 4. Hacken-Huſen / eine Tripel-Huſe 45. Morgen oder 3. Hacken-Huſen / eine Land-Huſe 30. Morgen oder 2. Hacken-Huſen / und eine Hacken-Huſe 15. Morgen / *Franciſc. Stypm. in Tr.*
11 *d. jur. maritim. & nautic. P. 2. c. 5. n. 515. confer. mea diſputat. d. Agris deſert.* von wüſten Huſen. *c. 2. n. 32.* Id quoq; in confectione matricularum obſervandum, vel hubas integrarum familiarum Nobilium eſſe notatas, vel ſingulis pagis certum hubarum numerum adſcriptum eſſe, hinc iſtæ duæ matriculæ Principatus Caminenſis de Anno 1626. & 1628. ad quas in obvenientibus litibus reſpiciendum, in eo diverſæ ſunt, quod illa de Anno 1626. quantum hubarum ſingulis pagis adſcriptum ſit, hæc de Anno 1628. quantum ſingulæ
12 habeant familiæ, notet. Cumque præprimis lites oriantur ſuper hubis, hujus vel illius pagi, & quot ad illum pertineant, eo caſu recurrendum eſt ad matriculam de Anno 1626, niſi in noviſſima matricula ex juſta cauſa alius nume-
13 rus hubarum ſtatutus. Extra has hubas in antiquis regiſtris & matriculis, etiam alia quædam continentur, quæ ſub nomine particularum minorum der kleinen Stücke veniunt, ſub quo comprehenduntur die Kathen / Krige / Mühlen /
14 Virthel Schafe / etc. Ein Virthel Schafe ſunt 25. oves, nam olim de 100 ovibus tantum contributionis nomine pendendum erat, quantum von einer Heger-Huſe, & de quarta ejus parte ſicque de 25. tantum, quantum von einer Hacken-Hu-
15 ſe. Aliæ particulæ perinde ſecundum hubas computabantur, nam ein Mühlen-Glind / eine Wind-Mühle / eine Roß-Mühle / eine Hammer-Mühle / eine Walck-Mühle / Loh-Mühle / eine Schneide-Mühle / ein Backofen / ein Krug / eine Schmiede / ein Dorff-Schneider, ein Tiſchler / ein Rademacher / oder ein ander Handwercks-Mann auff dem Lande / contribu-

tio-

tionem unius hubæ einer Hacken-Huſe ſingulis menſibus pendebant, ein Kotze/ ein Fiſcher/ ein Hirte/ ein Kathe/ eine Querne/ h. e. eine Hand-Mühle/ ein Inſtmann/ ein Handwercks-Geſell auff dem Lande/ ein Vorknecht/ der von ſeinem Herrn Acker hat/ contributionem einer halben Hacken-Huſe ſingulis menſibus ſolvere tenebantur; ſed hodie de his par- 16
ticulis nullam contributionem amplius exigunt, ſed tantum de hubis.

Quid noſtræ matriculæ Eccleſiaſticæ continere debe- 17
ant in Pomerania, indicat die Kirchen-Ordnung *Part. 6. Tit. viſitatio* up den Dörpern/ wo de Parren unde Kercken-Güder ſchölen verordenet unde *conſerveret* werden. §. Darna ſchal eine *Caſpel-Matricul &c.* Talia ſunt daß Kirchen-Lehn h. e. die 18
Dörffer die zu der Kirchen belegen/ & nomina Patronorum. Reditus Eccleſiæ, eo pertinent agri & omnia alia ad Eccle- 19
ſiam ſpectantia, quo fine ſpeciale inventarium conficiendum, de quo vid. *Carpz. in J. P. E. l. 1. D. 157. & 158. B. D. Brunn. in jur. Eccleſ. L. 2. c. 3. §. 7. ibique Dn. Præſes in addition. ſub voc. debet habere inventarium.* Paſtoris & æditui proventus, 20
quorſum referendum das Mißkorn cujus vocis etymologiam vid. ap. *Stypm. d. Salar. clericor. c. 3 n. 33. ſeqq.* ſinguli enim parochiani quotannis certas quotas frumenti de ſiligine, hordeo, & avena paſtoribus exſolvere debent: Quota 21
vero hæc frumenti non ubique eſt eadem, alicubi decimæ obtinent Kirchen-Ordn. *d. l.* §. Wor överſt *decimæ* Alicubi frumentum definitur juxta numerum hubarum *d. Ordinat. Eccleſ. allegat. loc.* §. unde efft woll Chriſtlick unde billick. Quæ autem hæc pars ſit, ad evitandas diſputationes ſolet matriculæ inſeri, plerumque ſunt duo modii de manſo agri, ſesqui medimnus de jugere, quadrimodius de minore parte agri. Aliquando de manſo tres vel quatuor modii, & ſic plus de jugere, minus de parte agri, habita ratione proportionis agri,

& conſuetudinis loci, vid. plur. *Franciſc. Stypm. d. Salar. Cle-*
22 *ricor. c. 5. n. 135. ſeqq.* Ubi de quibus jugeribus illud & imprimis, an etiam von Ritter Hufen ſolvendum ſit, prolixè explicat, confer. *Ordinat. Eccleſ. d. l.* §. Unde eſſt woll Chriſtlick.
23 Quomodo Paſtoribus in Pomerania ex agris deſertis frumentum miſſaticum debeatur *vid. ap. Stypmann. d. tr. c. 8, n. 39. ſeqq. conf. Mea diſput. d. Agr. deſert. c. 5. n. 21. ſeqq.*
24 Porro etiam huic matriculæ inſcribendus nummus quadrantalis de Veertiden-Penningck/ quod ſc. unaquæque perſona, quæ annum duodecimum egreſſa eſt, debeat Paſtori vel Eccleſiæ en Veercken ſingulis quadrimeſtribus ſolvere *Ordinat. Eccleſ. d. l.* §. De Veertiden-Penningck cum
25 quo unum idemque eſt, quod in Saxonia vocant den Opfer-Pfenningck/ vel numinum miſſalem *Carpz. in Juriſpr. Eccleſ.*
26 *l. 1. D. 105. per tot.* Et hic nummus pars quaſi ſalarii eſt illis in locis, ubi Paſtor illum accipit. Quare autem hæc & alia,
27 quæ ad ſalaria clericorum pertinent, matriculæ inſcribenda vid. ap. *Carpz. d. Tr. L. 1 D. 97 n. 2.*
28 Tandem etiam matriculæ inſerendæ die Pröven / die da beſtehen/in Gelde/ Würſten/ Schincken und Brot/ quas parochiani paſtori circa feſtum Nativitatis Chriſti exhibent, huc etiam pertinet numerus ovorum, quem iidem feſto Paſchatos, quod exinde Wittel-Dag dicitur, paſtori prædicto offerunt *dict. ordinat. Eccleſ. allegat. loc.* §. *item* de Pröven *conf.*
29 *Stypm. d. Tractat. c. 5. n. 173.* Debent autem Paræciani, ratione ponderis ac qualitatis tales paſtoribus dare panes, quales ipſimet pro ſe, familia & famulitio ſuo coqvunt *Carpz. in juriſpr. Eccleſ. l. 1. D. 102. num. 7.* Quod & ob paritatem ratio-
30 nis in aliis ſpeciebus obſervandum. Ulterius adhuc conſignanda ſunt accidentia Paſtorum, *Ordinat. Eccleſ. d. l.* §. Darna de gewönlicke *accidentalia.* Quid ſub accidentalium nomine comprehendatur *vid. ap. Stypm, d. Tr. c. 3. num. 56. ſeqq.*

Quia

Quia hæc in Evangelicis Eccleſiis pars ſalarii Clericorum ut-
plurimum facta ſunt *Mev. P. 3. D. 219. n. 1.* De quibus acci- 31
dentalibus, quoniam verum Eridos inter Clericos & præſer-
tim Collegas pomum ſunt, quærunt Dd. anne æqualitas ſit
introducenda, & illa ex æquo inter Paſtores dividenda?
Contra æqualitatem prolixe pugnat *Stypm. ſæpe citat. tract.*
cap. 7. n. 80. cum mult. ſeqq. Pro ea pientiſſimus JCtus *B. D.*
Brunn. in Tractat. poſthum. d. jur. Eccleſ. l. 2. c. 5. §. 7. circ. fin.
ibiq; Dn. Præſes in addit. ad verb. æqualitatis ratio. Et ſane ſi
in theſi de iis ſtatuendum foret, æquitatem habet iſtorum
diviſio, præprimis ſi illa ſecundum proportionem Geome-
tricam fieret, ita ut in illa Præpoſitorum, Paſtorum, & Se-
niorum pars ſit major, quemadmodum gradus curæ & o-
peræ præſtantior exiſtit *Mev. P. 2. D. 219. n. 2.* Ultimo loco
etiam matriculæ inſerenda habitatio Paſtoris die Wedeme/ 32
mit dem ſo dazu gehöret/ *vid. ordinat. Eccleſ. d. l.* §. dat Wedem-
Huß. Regeſta alia verſantur vel circa die Beedemüntze/ die 33
Biſchoffs Pächte/ Lehn-Pferde/etc. de quibus pluribus *cap.*
ſeqq.

Cum forma det eſſe, & illa mutata prope interimatur 34
ſubſtantia rei *l. 9. §. 3. ff. ad Exhibend.* ac ad unguem ſervan-
da ſit, alias ſi in minimo omiſſa totum vitiet *Mev. P. 6. D.*
287. n. 2. & 3. Ideo nunc paucis de forma Matriculæ agam.
Si enim hæc exacte ſervata non ſit, illa injuſta & invalida eſt. 35
Mev. P. 4. D. 34. n. 4. Jure Romano per *l. 4 pr. ff. d. Cenſib.* a- 36
gri ſic in cenſum referendi erant, *ut nomen fundi cujusq;, & in*
qua civitate, & quo pago ſit, & quos duos vicinos proximos ha-
beat, & id arvum, quod in decem annos proximos ſatum erit, quot
jugerum ſit vinea, quot vites habeat, olivæ quot jugerum, & quot
arbores habeat, pratum quod intra decem annos proximos ſectum
erit, quot jugerum, paſcua quot jugerum videntur, item ſylvæ
cæduæ, & omnia hæc in librum cenſualem referenda erant.

37 add. *l. ſi quis 7. C. d. bon. proſcript.* Hodie ſecundum regio-
nis cujusque uſitatum morem liber cenſualis conſcriben-
dus, quo certus deinceps ſit, & ſervetur modus, quid quisq;
præſtare, & conferre ad tributa & collectas debeat. *Klock. d.*
Contribut. c. 17. num. 28, Gail L. 2. O. 52. n. 18. ubi *num. 19.* hanc
38 reddit rationem; Vera enim interpretatio a praxi ſumitur,
& ab antiqua practica non eſt recedendum: Addi & hæc
poteſt ex *l. ſi manifeſta 7. C. d. Servitut. & aqu.* quia contra
veterem formam atque ſolennem morem nihil innovan-
39 dum. Eaque conſuetudo tam in indicendis, quam non
exigendis collectis obſervanda eſt *Burſat. Conſil. 186. num. 11.*
Imo etiam quoad modum exigendi & imponendi *Flamin.*
d. Rubeis. Part. 1. Conſ. 1. n. 16. & eſt inſtar Reginæ attenden-
da *Petr. Anton. d. Petra Tr. d. Poteſtat. Princip. P. 1. c. 4 per tot.*
40 *Beſold. Conſil. 277. n. 6. ſeqq.* In ejusmodi libro cataſtri quo-
que ad primordium tituli poſterior formandus eſt eventus,
per *l. unic. in fin. C. d. imponend. Lucrativ. deſcript.* Ex qua
colligunt, ex primo titulo rem & eventum *Cravetta Conſ. 113.*
n. 18. & poſſeſſionem ſecundum titulum præambulum &
primævum judicari *l. 2. C. d. acquirend. poſſeſſ. Brunn. ad d. l.*
41 *unic. C. d. imponend. Lucrativ. deſcript. num. 17. ſeqq.* Quo-
modo vero prædia urbana aliæque res, item agri ſint ca-
taſtrandi, fuſe tractat *Klock. d. Tr. & cap. n. 61. ſeqq.*
42 Cæterum Matricula & Cataſtrum præter eam formam,
quam quolibet loco ex conſuetudine capit (ubique enim
fere aliqua recepta reperimus) neceſſario fieri debet (1 pu-
blica autoritate (2 vocatis iis qui quorumve bona deſcribi
debent (3 expenſis & conſideratis inde taxatis ſingulorum
facultatibus (4 cum inſinuatione in acta publica poſt *F. Taſ.*
43 *Mev. P. 4. D. 34. n. 3.* Et cataſtratio fieri debet æqualiter, ne
pauperes per eam graventur, neque facere, quod piſces
groſſi mangiant & comedant, picolinos & parvulos, uti ex
Bar-

Bartolo tradit *Borgnin. Cavalcan. in Deciſ. For. Fivizanenſ. P. 2. D. 22. n. 7.* Qua de re ſuo tempore valde conqueſtus fuit 44
Salvian Masſil. l. 4. d. Gubernat. Dei c. 103. & 104. quem locum retuli in *diſputat. d. Agr. deſert. c. 4. n. 27.* Addatur *id. Salvian. L. 5. p. m. 157. ſeq.* ubi decernunt, inquit, potentes quod ſolvant pauperes, decernit gratia divitum, quod pendat turba miſerorum: ipſi enim in nullo ſentiunt, quod decernunt *conf. plurib. Heig. P. 1. Q. 18. n. 32. ſeqq.* pleno gutture hac de re agit *Klock. d. c. 17. n. 92. ſeqq. idem in Tr. d. Ærar. l. 2. c. 55. n. 1 ſeqq.* Et Imperator Conſtantinus in *l. 1. C. d. cenſib.* a- 45
criter increpat potentes urbanos, onera in miſellos ruſticos derivantes. Unde etiam venit, quod quando lis eſt inter 46
pauperem & potentiorem ſuper cenſu, præſumatur contra potentiorem *B. D. Brunn. ad d. l. 1. C. d. Cenſib. n. 7.* Citandi itaque ſunt omnes & ſinguli quorum intereſt, ne inauditi 47
condemnentur, quod ſi tamen fraudulenter emaneant, ſibi hoc imputare debent, cum hoc damnum culpa ſua ſentiant *l. 203. ff. d. R. J.* Deinde illud æſtimum debet notificari ſub- 48
ditis, ut præparent ſe ad ſolvendum, ne ex abrupto graventur *Bartol. ad l. 1. C. d. apoch. public.*

Nec majora hic ſufficiunt, quod per plures juris textus 49
probare nititur *Cavalcan. d. D. 22. n. 4.* qui tamen non niſi per argumentum huc trahi poſſunt conf. *Faber. in Cod. Sabaud. L. 9. T. 30. D. 18.* Ratio juris eſt in *l. fin. in fin. C. d. autorität. præſtand.* cum *c. quod omnes 29. d. R. J. in 6to.* quod omnes ſimiliter tangit, ab omnibus comprobandum, ac *l. 11. ff. d. R. J.* quia alicui invito nemo jus ſuum auferre poteſt. *Hartm. Piſtor. L. 1. Q. 37. n. 11. ſeqq.* Nec obſtat, quod id, quod major pars fecerit pro eo habeatur ac ſi o- 50
mnes id egerint *l. quod major pars 19. ff. ad municipal.* etiam alia parte contradicente *Arſsvm. Tepat. variar. ſentent. Tit. 537. cap. 1.* Et quod major pars univerſitatis ſingulos ad

C 2 col-

collectam etiam abſentes obligare poſſit, poſt multos à ſe allegatos prolixe probat *Klock. d. Contribut. c. 6. n 17.* ubi *n. 75.* id extendit ad caſum, etiamſi minor pars quæ contradicit,
51 majorem debeat ſolvere partem. Major enim pars præfertur quidem in his, quæ ſunt communia pluribus ut univerſis, ſecus in his, quæ ſunt communia pluribus ut ſingulis, tunc enim conſenſus omnium requiritur *Capyc. in deciſ. nov. Sacr. Regii Concil. Neapolitan. D. 152. n. 2. ſeq. Uran. in Lectur. ad aliquot. Decretal. titul. ad tit. d. conſtitut. c. cum omnes n. 6. ſeqq. Idem in addition. ad Conſ. L. 2. Conſil. 37. lit. A.* Quoniam ergo confectio matriculæ omnes qua ſingulos concernit, audiendi etiam ſunt, anne hæc vel illa prædia adhuc poſſideant, anne tot hubæ illis adſcribendæ, vel num vis maris, arena &c. damna quædam dederit, quæ ſi jam probata ſint, vel evidenter ſtatim demonſtrari poſſint, de priori quanto detrahenda, ideo firmiter concludendum; omnes & ſin-
52 gulos quorum inter eſt ad confectionem vel emendationem Matriculæ citandos eſſe. Quæ doctrina in tantum vera eſt, ut ſi eſſent centum quorum conſenſus requiritur, nonaginta novem uni diſſentienti tali in caſu ubi omnium conſenſus requiritur, non poſſint præjudicare *Klock. d. c. 6. n. 99.* ubi plurimos citat, qui tamen de eo caſu non loquun-
53 tur. Nec id quod ſupra dictum in collectando ſc. majorem partem ſufficere, obſtat: Nam actus contributionis ſubditos & cives non uti ſingulos, ſed ut univerſos concernit, ideoque id quod per majora concluditur, merito ab omnibus approbatum cenſeri debet *d. l. 19. ff. ad municipal. Modeſtin. Piſtor. l. 2. Conſ. 21. n. 88.* Aliud vero eſt in confectione aut renovatione Cataſtri, ibi enim cives ut ſinguli ad hoc ut taxatio ipſis noceat vocandi, & audiendi ſunt *Franciſc. d. Clapper. in Cent. Deciſ. Fiſcal. cauſ. 27. Q. 1. & Cauſ.*
54 *36 Q. 1.* Alioqui non recognoſcentibus, & his qui non conſen-

ſenſerunt deſcriptioni liber talis non præjudicat, uti de communi teſtatur *Pariſ. v. 1. Conſ. 104. in fin.* Adeo ut Cataſtrum tale neque Dominium, neque poſſeſſionem probet, contra eum qui ſcripturæ non conſenſit, neque interfuit *Maſcard. d. Probat. Concluſ. 273. n. 2. ſeqq.* Ultimo loco quoque in con- 55
fectione matriculæ annus & dies debet exprimi, & ab officiali publico conſcribi. *B. D. Brunn. Conſ. 131. n. 40. ſeqq.* Quomodo matricula Imperii conſcribatur vid. apud *Limn. d. Jur.* 56
Public. L. 1. c. 7. n. 82.

Quæ hactenus de confectione Matriculæ ejusque for- 57
ma in medium allata ſunt, ad noſtras etiam Matriculas Pomeranicas maxima ex parte applicari poſſunt, ſinguli enim poſſeſſores ad earum confectionem legitime ſunt citandi, audiendi, tandem numerus certus hubarum in Matriculam redigendus, & ejusmodi Cataſtrum in illuſtri Regimine aſſervandum eſt, ſolet etiam collectoribus den Steuer-Einnehmern per mandata injungi, ut ſecundum ejusmodi Matriculas contributionem exigant. Cumque in Ducatu Po- 58
meraniæ Matricula de Ann. 1628. maxima ex parte pro norma ſevetur, id hic monendum, in reviſione ejusdem, quæ uti *Cap. 1. num. 29.* dixi, anno 1663. inchoata, illam pro fundamento aſſumtam, & ex illa id tantum deletum, quod à poſſeſſoribus plene probatum eſt, vel ei illegitime inſcriptum, vel jure eximendum eſſe. In Principatu vero Caminenſi 59
diu jam tum de renovatione & reviſione Matricularum antiquarum deliberatum, ipſum opus tamen ſerio tunc inchoatum eſt, cum Sereniſſimus Noſter Elector Brandenburgicus *Anno 1673. die 28. Martii* reſcriberet, in reviſione non tantum ad Matriculam *de Anno 1628.* reſpiciendum eſſe, ſed ſi in aliis antiquioribus regiſtris major quantitas hubarum uni vel alteri adſcripta reperiretur, illam retinendam eſſe, niſi intra certum tempus poſſeſſores probare poſſent

60 quod juſte illud quod deeſt exemtum ſit. An autem æſtimum provinciale rite confectum ſit patere poteſt, ex requiſitis quæ refert *Mev. P.9 D.119.* cujus præcipua capita quamvis integre huc ſcribi mereretur ſi brevitati non ſtuderem, hæc ſunt (1 Si compoſitio æſtimi a Principe ipſo vel à Regimine injuncta ſit. (2 Ex Commisſione ejusdem conſtituti ſint æſtimatores & agrimenſores (3 iſti juramento devincti. (4 Ii quorum intereſt citati (5 & deſcriptioni conſenſerint. (6 Ager cum qualitate ſua accurate ſit deſcriptus (7 feracitas ejus expreſſa. (8 Ab iſtis deputatis oblatio ejus matriculæ Regimini facta, illaq; ibi ea mente, ut pro tali haberetur, aſſervata.

61 Matriculas Eccleſiaſticas quod attinet, illæ uti dictum in Viſitationibus ut plurimum erectæ, ibique reviſæ ſunt, de quibus viſitationibus prolixe agit die Pommeriſche Kirchen-
62 Ordnung *P.6.* von der *Viſitation.* Quid alias in hiſce viſitationibus obſervandum prolixe docet *B. D. Brunn. in jur. Eccleſ. L. 1. c. 6. Membr. 12. num. 8 ſeqq. ibiq; D. Præſes in addition.*
63 Viſitatorum officium in quo conſiſtat, & de vi receſſuum ac decretorum ab ipſis datorum vid. *Mev P. 6. D. 289.* Cæ-
64 terum cum ex Receſſu Provinciali Sedini anno 1616. die 18. Martii habito, quomodo illæ Viſitationes in Pomerania inſtituendæ, & quid Status contra præteritas in contrarium attulerint, appareat, verba ejus huc facientia adſcribere utile duxi, quæ a §. Nachdem auch *usq; ad* §. Wenn auch ita ſonant. Nachdem auch die gehorſame getreue Land-Stände zu Beförderung der Ehre GOttes / und Abſchaffung vieler eingeriſſenen Mängel und Mißbräuche / da Viſitationes der Kirchen nütze und Gut geachtet / und darin kein Ziel und Maß zu ſetzen ſich erkläret / nur alleine darüber unterthäniglich gebeten / ſolche Viſitationes dergeſtalt zu richten / damit den Patronis an habenden Gerechtigkeiten nichts præjudiciret / und ungehöret ihrer Noth-

durfft /

722

durfft/ ihnen zum Beſchwer nichts verordnet werden möge. Inſonderheit haben die von Städten zum fleißigſten angeſuchet/ ſie mit den General-Viſitationibus, wegen der darauff gehenden hohen und ſchweren Unkoſten zu verſchonen. So haben Wir Uns in Gnaden dahin erkläret/ das Wir zwar die Viſitationes der Kirchen ohne Noth/ und dergeſtalt/ daß den Kirchen groſſe Unkoſten dadurch verurſachet werden ſolten/ anzuordnen/ oder jemand etwas præjudicirliches wider Fug auffzudringen/ nicht vermeinet/ dennoch aber ſolche Viſitationes nach Gelegenheit/ und erheiſchenden Nothdurfft/ an einem und andern Orte anzuſtellen/ oder auff der Patronen und Obrigkeit/ oder auch der Paſtoren und Kirchen Vorſteher Anſuchen/ wenn dabey Erheblichkeit befunden/ fürnehmen zu laſſen/ auch vorige Viſitationes zu revidiren/ Uns in alle Wege wollen vorbehalten haben/ daß auch Unſer Superintendens dergleichen Viſitationes, mit Unſerm gnädigen Rath und Vorwiſſen/ jedesmahl verrichten/ und den intereſſirenden Patronis ſolches zeitig vorhero durch ſchriftliche Notification kund thun ſolle. So bleibet es auch in Unſerem arbitrio, und gnädigen Wolgefallen billig/ Unſerem Superintendenten/ die Landvoigte oder Hauptleute jedes Ortes bey ſolchen Verrichtungen zu adjungiren/ oder nach Wichtigkeit der Sachen/ zumal an Oertern ſo unter keine Landvoigtey oder Hauptmannſchafft gehörig/ jemand Unſer Hoff- oder Conſiſtoral-Räthe zuzuordnen. Als auch wider die hiebevor geſchehene Viſitations-Beſcheide allerhand gravamina, bevorab daß die Patronen dazu nicht citiret/ und mit ihrer Nothdurfft nicht gehöret/ eingeführet worden/ wollen Wir die gravamina, ſo bereits eingekommen/ auffſuchen und verabſcheiden laſſen/ auch die jenige/ ſo ſich beſchweret zu ſeyn vermeinen, nochmahlen/ hören/ deßwegen verbeſcheide anſetzen/ und den Sachen ohne Weitläufftigkeit billigen Ausſchlag geben/ Was aber gleichwol auf der Patronen geſchehene contradiction und gehörete Nothdurfft

durfft cum cauſæ cognitione vor dieſem confirmiret und beſtätiget/ wird bey Kräfften und Würden billig gelaſſen/etc. Er-
65 go etiam tam ex generalibus ſupra allatis, quæ ad has ſpeciales matriculas Eccleſiaſticas optimo jure applicari poterunt, quam ex his ſpecialiter in Viſitationibus Eccleſiarum Pomeranicarum obſervandis conſtat, perinde convocari & audiri deberi eos, de quorum præjudicio agitur, & deinde hæc omnia in authenticam ſcripturam eſſe redigenda, quæ in bibliotheca vel inter alias res Eccleſiæ aſſervanda eſt. Re-
66 geſta alia ſi publicam fidem mereri debent, etiam ita uti de matriculis dictum conficienda, ſc. ut iis aliquis non ſub propria annotationis manu ſibi faciat debitorem, ſed ut communi conſenſu, Regni, Reipublicæ, vel Eccleſiæ, vel ſtatuti, aut recepta conſuetudine, aut publica & ſolenni fide & autoritate ſint munita, & comprobata. *Mindan. L. 2. d. Mandat. c. 67. num. 20.*

CAPUT III.

De

FINE ET EFFECTU MATRICULÆ.

SUMMARIA.

1. Utilitates matriculæ remisſive.
2. Præcipuus finis eſt æqualitas contributionis.
3. Super ſolutione contributionis multæ lites criuntur.
4. Matriculæ probant affirmative & negative.
5. De autoritate præjudiciorum remisſive.
6. Pro matricula præſumitur.
7. Onus probandi in adverſarium transfert.
8. Vera autem debet eſſe matricula.
9. Alia requiſita ſi probare debet.
10. Ma-

723

10. *Matricula non ſolennis nec prodeſt nec nocet.*
11. *Non vocatis non præjudicat.*
12. *Conſentiunt qui non contradicunt.*
13. *Si vergit matricula in grave præjudicium non præjudicat.*
14. *Conſentientes etiam ad probationem contrarii admittuntur.*
15. *Confectio cataſtri eſt quaſi contractus.*
16. *Bona transeunt cum ſuo onere.*
17. *Matricula tantum probat inter perſonas in illa comprehenſas non contra tertium.*
18. *Ejus limitationes.*
19. *Ubi Matriculæ Imperii aſſervantur.*
20. *Matriculæ provinciales in archivo provinciæ aſſervandæ.*
21. *Scripturæ in publico archivo repertæ habentur pro authenticis.*
22. *Magna fides archivi & quando.*
23. *Res in æſtimo meo poſita præſumit mea.*
24. *Poſitus in matricula cum nobilibus præſumitur nobilis.*
25. *De matricularũ confirmatione.*
26. *Matricula quæ invalida eſt non poterit confirmari.*
27. *Confirmatio enim nihil addit.*
28. *Matriculæ inſcriptus & ſemel collectas ſolvens ſibi præjudicat.*
29. *Et immunitatem abdicare videtur.*
30. *Ejus rei Limitationes.*
31. *Licet etiam intra 10. dies de inſcriptione appellare.*
32. *Mevii requiſita hoc in caſu.*
33. *Contributiones indebitæ per vim ex tortæ præſumuntur.*
34. *Fiſcus ex matriculis habet fundatam intentionem.*
35. *Executive in cauſis matricularum proceditur.*
36. *Per quatuor modos fiſcus ad ſolutionem procedit remiſſive.*
37. *Levato velo in cauſis collectarum procedendum.*
38. *Ita ut nec citatione opus ſit.*
39. *Matricula perpetuo pro norma ſervanda.*
40. *Vox perpetuo quotupliciter accipiatur.*
41. *Quomodo hic accipiatur.*
42. *Ratio in mutatione ſita.*
43. *Matricula tamdiu ſervanda quamdiu in eodem ſtatu manent res.*
44. *Quænam matricula imperii ad probandum allegari ſolet.*
45. *Matriculas antiquas quidam nimium improbant, alii nimis approbant.*
46. *Vera opinio.*
47. *In Imperio Romano ad Matriculam de Anno 1521. utplurimum reſpicitur.*
48. *Civitates Imperii ei ſe opponunt.*

49. *Quid de matriculis provincialibus ſtatuendum.*
50. *Pro Privatis & contra illos matricula probat.*
51. *Libri cenſuales teſtium dictis potiores ſunt.*
52. *Reo tamen ante condemnationem ejusmodi libri copia danda.*
53. *Ratio.*
54. *Hi libri cuilibet petenti edendi.*
55. *Etiamſi maxima pars contradiceret.*
56. *Ob quam rationem.*
57. *Querela B. D. Brunnemanni.*
58. *Petens editionem aliquod intereſſe habere debet.*
59. *Quid requiratur ad id ut editio neceſſario fiat.*
60. *Qualia in editione ejusmodi danda ſint mandata compulſorialia.*
61. *Omnia hæc obtinent in matriculis Pomeranicis.*
62. *Matricula de Ann. 1628. in Ducatu Pomeraniæ probat.*
63. *Quænam matriculæ in Principatu Caminenſi probent.*
64. *Verba reſcripti.*
65. *Quando Matricula de Anno 1628 non noceat.*
66. *Matriculæ Eccleſiaſticæ etiam probant.*
67. *Cauſa fiſci & Eccleſiæ cōparatur.*
68. *Sola matricula facit Conſiſtorio fidem de confirmatione paſtoris.*
69. *Matricula Eccleſiaſtica probat in iis quæ paſtoribus debentur.*
70. *Verba Reſolutionis Electoralis.*
71. *De vi* der *Viſitations*-Abſcheide.
72. *Ubi lites deſuper ventilandæ.*
73. *Omnia regeſta legitima plenam vim habent.*
74. *Attendendum autem an etiam ſecundum illa ſolutio facta.*
75. *Ad quid regiſtrū* von den Lehn-Pferden *in Pomerania utile.*

1 UTilitates Matriculæ vel Cataſtri prolixe refert *Klock. d.*
2 *Contribution. c. 17. n. 52.* cum multis *ſeqq.* Præcipuus tamen finis ejus eſt, ut certitudinem & æqualitatem contributionum inter ſubditos inducat *Mev. P. 9. D. 128. n. 1.*
3 Cum enim plurimæ lites ſuper contributione oriantur, detrectatio verò ſolutionis prima earum cauſa ſit, non immerito Matriculis vis probandi data.
4 Omnium enim Matricularum præcipuum eſt, quod non tantum affirmative ſed & negative probent, prout id autoritatibus, exemplis & plurimis præjudiciis Cameræ Imperialis (de quorum autori-

724

ritate *vid. Eckolt ad ff. tit. d. Conſtit. Princip.* §. 11.) probat 5
Limn. d jur. Publ. L. 1. c. 7. n. 67. ſeqq. Klock. d. Tr. c. 19. num. 59. ſeqq. Maximilian. Fauſt ab Aſchaffenburg *in Conſil. pro ærar. Claſſ. 20. Conſ. 114. Ord. 1638. verſic. album itaq. Theodor.* Hö-pingk *d. Priſc. & nov. inſign. jur. c. 15. n. 27. & 28.* Hinc concludi poterit, quæ bona in Cataſtro vel æſtimo non reperiuntur, eſſe aut certò præſumi libera *Mev. P. 4. D. 34. n. 1.* Mili- 6
tat inſuper ſemper pro Matricula præſumtio donec contrarium probetur *l. 1. ff. d Aluo ſcribend. Martin. Mager. à* Schön-
berg *d. Advocat. Armat. c. 6. n. 146. ſeqq.* Hinc ſi aliquis pro 7
ſe habet Matriculam, præſumtione certa nititur; ea quippe quaſi poſſeſſionem demonſtrat, & onus probandi contrarium in adverſarium transfert *l. 13. C. d. Advocat. diverſ. judicior. Cothm. Reſp. Academ. 18. n. 21. & Reſponſ. 20. n. 12.* Con-
ſtare autem prius debet, quod vera, recta, ſincera, ac proba 8
ſit Matricula, antequam illa probet *Cothm. Reſponſ. Academ. 47. n. 50.* Inſuper ut omnes hos habeat effectus, requiritur,
ut ſcripta ſit publica autoritate, per publicos officiales ad id 9
publice deputatos, quod ex archivo publico proferatur, ac pro authentica & publica ſcriptura habita ſit, vid. pluribus
Mev. P. 4. D. 179. num. 5. ſeqq. Si vero matricula non ſit ſo- 10
lennis, nec prodeſt nec nocet, licet ſit antiqua, niſi teſtibus etiam comprobetur, neque præſumitur ſolennis, ſi pateat ad oculum defectus ſolennitatis *Joſeph. d. Seſſ. in deciſ. Arragon. D 143. n. 14.*

Nunquam autem illis præjudicat, vel contra illos pro- 11
bat Matricula, qui non vocati ſunt, nec in eam conſenſerunt, *Papon. L. 5. T. 11. Arreſt. 30.* Conſenſiſſe autem & illi dicuntur, 12
qui non contradixerunt, ubi contradicere mature oportuit *Mev. P. 9. D. 129. n. 6.* ex regula illa generali, quod qui in præjudicialibus tacet ſibi præjudicet *l. 1. & 2. C. d. remiſſ. pignor. l. 38. §. 1. d. Donat. int. vir. & uxor. Mev. P. 2. D. 53. num. 1. &*

13 *Deciſ. 205. n. 4.* Minus inſuper tunc attenditur ejusmodi
Matricula, ſi vergat in grave tertii præjudicium *Tobias No-*
14 *nius Conſ. 16. n. 32.* Conſentientes tamen nihilominus etiam
ad probationem contrarii admittuntur *Hippol. Rimnald.*
15 *Conſ. 316. n. 13. 14.* Confectio denique legitimi Cataſtri quaſi
contractus quidam eſt *Beſold. Conſ. 277. n. 1. ſeq.* Imo expreſ-
ſa eſt conventio, vel contractus innominatus facio ut facias,
prout pluribus demonſtrat *Klock. c. 17. n. 37. ſeqq.* ac per Ca-
taſtrationem perſonalem quaſi obligationem contrahi ex *l.
4. C. d. Agric. & cenſit.* colligunt Dd. *vid. B. D. Brunn. ad d. l.
n. 4. Carpz. L. 4. Reſponſ. 73. n. 6.* Eaque hypothecam bono-
16 rum inducit *Mev. P. 4. D. 34. n. 5.* Ideo bona in quemcun-
que tranſeunt, ad eum cum ſuo onere perveniunt *Tuſch.*
17 *Practicar. Concluſ. L. E. Concluſ. 675. n. 26. in fin.* Probat au-
tem Matricula tantum inter perſonas in illa comprehenſas,
18 non contra tertium *Maſcard. d. Probat. Concluſ. 273. n. 3.* Ni-
ſi ille tertius etiam confectioni Matriculæ adfuerit *Maſcard.
d. l. n. 18.* In rebus quoque modici præjudicii contra tertium
illam probare ſtatuit *Tuſch. d. Tr. lit. C. Concluſ. 128. num. 28.*
Alias limitationes hujus aſſerti *vid. ap. Eund. lit. L. Concluſ.
345. num. 10. ſeqq.*

19 Prout porro Matriculæ Imperii in Archivo aſſervandæ,
ubi ab Electore Moguntino illarum exhibitio roganda *Rutg.
Rulant. d. Commiſſ. P. 2. L. 5. c. 4. n. 11. Limn. d. jur. publ. L. 1. c. 7.*
20 *num. 85.* Ita quoque Matriculæ Provinciales in archivo e-
jusdem provinciæ ſunt aſſervandæ *c. 13. X. d. Præſcript. Tuſch.
Practicar. Concluſ. L. E. concluſ. 675. n. 22.* Quia eſt ſacrum
civitatis vel regionis, ideo debet cuſtodiri ſicut res ſacra,
quod maxime ſervari Peruſii, ubi Cataſtrum eſt Sacriſtia Pe-
ruſinorum teſtatur *Tuſch. d. Tr. L. C. Concluſ. 128. num. 1. & 2.*
21 Scripturæ enim exiſtentes in publico Archivo de conſuetu-
dine haberi pro authenticis, niſi contrarium probetur, aſſerit
Klock.

Klock. d. Tr. c. 19. n. 46. ubi *à n. 36. usq. ad n. 50.* hac de re agit.
Archivi quoque publici magna fides eſt, quando lis inter 22
ſuperiorem & ſubditum, vel inter ſubditos, non quando inter non ſubditos & extraneos *Gœdd. inter Conſil. Marpurgenſ. Conſ. 37. n. 270. circ. fin. vol. 4.* Perinde itaque uti Matricu- 23
la ratione contributionis vim probandi habet, ita etiam res in Matricula vel æſtimo meo poſita præſumitur mea, & in terminis meræ præſumtionis me conſtituit in quaſi poſſesſione, ſed non excludit hæc præſumtio veræ poſſesſionis & Dominii probationem *Joſeph. d. Seſſ. Deciſion. Arragon. 143. num. 5.* ubi addit Matriculam inducere quandam quaſi poſſesſionem, in favorem & damnum eorum, qui in ea ſcripti ſunt. *Idem* quoque *d. l.* ſtatuit, quod poſitus in Matricu- 24
la cum Nobilibus, præſumatur Nobilis, & quod hæc præſumtio prævaleat, quamvis concurrant duæ præſumtiones contrariæ, quæ hac de re attuliſſe ſufficiat, cum inſtituti mei tantum ſit hic agere de Matriculis hubarum.

Solent etiam ejusmodi Matriculæ à Superiori confir- 25
mari, & eo caſu confirmatio id operatur, quod alias ſolet, uti autem quod nullum eſt non poterit confirmari *Gail. L. 1. O. 127. n. 3. Fab. in Cod. l. 4. T. 15. D. 61. n. 11. Mev. P. 1. D. 100. n. 6.*
Ita etiam Cataſtra ſeu æſtima, quæ vitium magnum viſibile 26
habent & ſic per ſe nulla ſunt, omni vi carent, nec vel ex ſuperioris confirmatione vires capiunt *Mev. P. 4. D. 34. & P. 9. D. 128. n. 4.* Talis enim confirmatio Principis nihil addit, ſed 27
actum prout eſt firmus, roborat, ideoque turpia, tanquam moraliter impoſſibilia *l. filius. 15. ff. d. Condit. inſtit.* fraudulenta, nulla, nunquam intelliguntur confirmata *Weſenbec. Conſil. 103. n. 28. vol. 3.* Quoniam itaque juſta Matricula ple- 28
ne probat, ideo omnes qui ſe inſcribi patiuntur, accurate attendere debent, ne damnum exinde ſentiant, ſemel in eam receptus, & collectas ſecundum illam ſolvens, ſibi impoſte-

 rum

rum præjudicat. *Gail. l. 1. O. 21. n. 11. Mynſing. Decad. 11. Reſp. 1.*
29 *num. 101. Brunn. Conſ. 163. n. 5.* Seque eo debitorem facit, & immunitatem abdicare intelligitur *Greven. Practicar. Concl. L. 2. Concluſ. 60. Conſiderat. 6. n. 2. Felin. in c. cum accesſiſſent d. Conſtit. n. 28. Alexand. l. 2. Conſil 196. in fin.* Quia hic actus immunitati plane contrarius eſt, & cum illa ſubſiſtere non poteſt *Carol. Tapia in rubric. & l. fin. ff. d. Conſtit. Princip. P. 2. c. 2. n. 1. ſeq.* cum actus omnes privilegio contrarii inducant
30 ejus renunciationem *c. 6. & 15. X. Privileg.* Hoc tamen intelligendum quoad ipſius facientis perſonam, non quoad alios quibus præjudicare non potuit, & tantum quoad caſum & actum illum, non quoad alios, nec hoc procedit, ſi is qui hoc paſſus fuit, juri ſuo renunciare non potuit, de quibus limitationibus pluribus agit *Menoch. l. 6. Præſumt. 41. n. 5. ſeqq.* ubi & alia hucfacientia videri poterunt. Porro hoc tantum procedit in actu non reiterabili, non in actu reiterabili, quia hoc caſu non ita extinguitur immunitas *Surd. Conſil. 419. n. 32. ſeqq.* ubi dicit; in tali caſu non extingui immunitatis privilegium, niſi ſpacio triginta annorum, quod confirmat *Alex. Raud. in ſuo de analogia tr. L. 1. c. 40. n. 17.* cum in actibus ſucceſſivis factum in uno, in alio non attendatur *Natta Conſ.*
31 *446. n. 16. & ſeqq.* Licet tamen etiam intra 10. dies de ejusmodi inſcriptione appellare *Coler. d. Proceſſ. Executiv. L. 1 c. 2. n. 7.* & tunc ejusmodi appellanti omnia illa jura competunt, quæ in genere aliis appellantibus conceſſa. *Mev.* vero *P.*
32 *5. D. 70.* ut cataſtratio inducat renunciationem immunitatis, requirit; ut fiat ſciente & volente eo cujus bona in Cataſtro deſcribuntur, deinde ut Cataſtrum duret ſine impugnatione, ſi enim impugnetur, cataſtratio illa vires ſuas amittit, porro ut actus ſolutionis collectarum fuerit voluntarius non
33 coactus vel extortus, quod ultimum in dubio præſumitur, cum contributiones indebitæ per vim extortæ præſumantur *Roſenth. d. Feud. cap. 5. Concluſ. 83. num. 7. lit. g. Maſcard. d. Pro-*

Probat. concluſ. 316. n. 8. Et tandem ut illi actus fuerint continui & perpetui. Fiſcus etiam habet ex his Matriculis fundatam intentionem, non modo tributorum & collectarum, ſed etiam perſonarum reſpectu, ratione exemtionis, ut conſtet quis Imperii vel Regni ſubditus, vaſallus, municipalis ſit *Petr. Frider.* vulgo *Mindanus* dictus *l. 2. d. Mandat. c. 67. n. 11.* 34

Executive vero in cauſis Matricularum præcipiendo & mandando proceditur, ſive iſtæ Matriculæ ſint Imperii, Regni, ſive Reipublicæ, cum illæ faciant debitum liquidum *l. 10. ff. d. Probat.* Secundum quam cenſus & monumenta publica potiora teſtibus eſſe Senatus cenſuit, adeo ut debentes Fiſco ſtatim in mora conſtituantur ſine interpellatione *gloſſ. in l. cum quidam §. fiſcus ff. d. uſur. gloſſ. in §. item mixta in verb judicium inſtit. d. Action.* Quatuor modos per quos fiſcus præter cætera privilegia ad ſolutionis executionem procedere poſſit, refert *d. Mindan. allegat. loc. n. 5.* Cauſa autem collectarum ſummaria eſt, perinde ergo etiam in cauſis Matricularum levato velo & de ſimplici & plano procedendum eſſet, arg. *l. 4. C. quor. appellar. l. 5. C. d. feriis, l. 7. C. d. Excutor. tributor, Nov. 17. C. 8.* prout id Dd. ex allegat. textibus probant. Quod adeo verum exiſtimat *Johan. Baptiſt. Aſin. in Pr. §. 7. c. 5. Limit. 23.* ut ne quidem citationem in tributorum & collectarum cauſis requiri ſcribat. Cujus opinionem ſanctio Juſtiniani in *Nov. 8. cap. 10. §. 2.* verb. *militares expenſæ, & hoſtium incurſiones multa egent diligentia, & non poſſunt citra pecunias hæc agi, cauſa nullam recipiente dilationem (Carpzov.* quidem *Deciſ. 161 n. 3.* legit citationem, verum neque Florentina neque Haloandri ita legunt) confirmare videtur. Quam tamen *Aſin.* ſententiam optime temperat *Carpzov. d. l. num. 8. ſeqq.* 35 36 37 38

Semel autem Matricula legitime perfecta, illa perpetuo pro norma ſervanda eſt; cum vero vox perpetuo varie acci- 39

40 cipiatur, paucis de ea agam. Aliquando perpetuo nominatur quod ad vitam hominis *l. 1. §. 13. ff. d. offic. præfect. Urb. l. 2. verſ. domini. C. d. his qui Latron.* aut ad vitam rei durat *l. 25. ff. d. pecul. Everhard. in loc. topic. loc. à ſubjecta mater. n. 14.* Ratione contrahentium ſumitur pro eo tempore, quoad illi vivant, *l. 1. pr. ff. pro ſoc.* eorumque ſucceſſores *l. 1. pr. ff. ſi ager. vectigal.* & denotat firmitatem & validitatem contractus *Mynſing. Decad. 1. Reſp. 10. n. 54.* interdum 30. annorum ſpacium determinat, ut in LL. civilibus *l. 3. & 4. C. d. Præſcript. 30. aut 40. annor.*: Quandoque vero etiam dicitur perpetuum, quod non habet certum finem, nec certo tempore limitatur, ſed ad bene placitum datur *Wehner. in Obſ.*
41 *Practic ſub voc.* Ewig. Hoc in caſu ſumo vocem perpetuò in eo ſignificatu, ac Imperator in *l. hac in perpetuum valitura 6. C. d. Diverſ. præd. Urban. & Ruſtic.* & pasſim illam accipit, ſc. ut denotet eousque, donec necesſitas vel utilitas muta-
42 tionem exigat. Uti enim imposſibile eſt easdem ſemper retinere LL, ob mutationem cui omnia ſubjecta ſunt, quid enim erit ſtabile inter homines, & ita immobile, ut nullam patiatur mutationem, cum omnis noſter Status ſub perpetuo motu conſiſtat *Nov. 7. c. 2.* Ideo etiam Leges in facta conſtituuntur, quia futura in incerto ſunt. *Tacit. L. 3. Annal.*
43 *c. 69. n. 2.* Ita tamdiu ſervanda legitime confecta Matricula, quamdiu res in eodem ſtatu manet, ſi enim aliquibus damna in agris & pratis contingant, & illi ita hubarum decrementum patiantur, injuſtum eſſet illos nimio gravare onere, ſi vero alii plus hubarum posſiderent, quam Matricula notat, illudque poſſet probari, adeoque ad reviſionem ejus procedendum eſſet, non niſi cum injuſtitiæ nota antiquæ Matriculæ inſiſteretur.

44 Quænam Matricula vero quoad vim probandi aliis præferenda & in Imperio ad deciſionem cauſarum allegari de-

debeat, prolixe examinat *Limn. d. jur. public. L. 1. c. 7. num. 70. ſeqq.* Et quamvis aliqui velint, Matriculas veteres abro- 45
gatas eſſe, indeque easdem nihil probare *Knick. in Encyclop. cap 7.* Alii è contra dicant, tamdiu cum S. Romano imperio præclare fuiſſe actum, quamdiu veterum Matricularum indoles viguit, *Klock. c. 19. n. 56.* Neutra tamen harum opi- 46
nionum ſimpliciter amplectenda, hinc antiquarum Matricularum magnam quoque adhuc eſſe autoritatem concludit *Limn. d. l. n. 78.* Et in imperio Romano per *Receſſus d.* 47
Anno 1557. §. Nachdem auch, 1594. §. Wenn auch bey voriger *Tractation.* & alios *Reink. d. Regim. ſecular. & Eccleſ. l. 1. Claſſ. 4. c. 1. n. 21.* ad Matriculam d. Anno 1521. utplurimum reſpiciendum eſt, quamvis multæ aliæ poſt illud tempus confectæ ſint. Solæ civitates Imperii ei ſe opponunt, quoniam 48
ad ejus confectionem non ſunt adhibitæ *Dauth. inter Conſil. Klock. v. 3. Conſ. 134. n. 114.* Quod vero Matriculas provin- 49
ciales attinet, noviſſima dubio procul eſt obſervanda, ſi vires veræ Matriculæ ipſi tributæ ſint, quamvis ſi aliquis per eam ſe gravatum profiteatur, vel ſi alia ex cauſa ad reviſionem procedendum ſit, etiam antiquæ Matriculæ adhiberi debeant.

Et perinde uti Matricula probat contra privatos, quod 50
nempe de tot hubis contribuere debeant, ſic etiam pro ipſis probat, ſi hæc vel illa bona non ſint inſcripta Matriculæ, maxime ſi in provincia ſic moris eſt, bona oneribus publicis addicta, in illa deſcribi *Mev. P. 4. D. 34. n. 2.* Sicque non tam eximuntur ſed præſervantur in ea libertate, in qua erant ab origine mundi *And. Barbatia V. 1. Conſ. 26. n. 20.* Tantamq; vim probandi habent libri cenſuales, ut & teſtium dictis po- 51
tiores ſint: Non tamen ſuper iis ſtatim condemnatio facienda, antequam copia ejusmodi libri reo, ut inſpiceret, facta eſt, ne inauditus condemnetur. Fit enim judici quidem 52

E pro-

probatio, at judex probationem factam non ſtatuit, nec ſuper illa pronunciat, niſi auditis partibus. Et quamvis hi libri ſint inſtrumentum publicum, tamen judex & hic perinde ut alias, antequam ferat ſententiam, deſuper partes au-
53 dire debet, *Mev. P. 4. D. 179. n. 1. 2. 3. & 4.*: De unoquoque enim negotio præſentibus omnibus quas cauſa contingit, judicari oportet *l. 47. pr. ff. d. Re jud.* quo videant, & obſervent partes, an omnia ſic ſint comparata, ut plenam fidem facere queant, & ſi quid ſecus reperiunt, de eo judicem mature moneant *Mev. d. l. n. 10.*

54 Hinc fluit, quod hi libri cuilibet petenti edendi ſint, ut poſſit cognoſcere, an unus magis quam alter in iis ſit gravatus *Maximilian. Fauſt ab* Aſchaffenburg. *in Conſil. pro Ærar.*
55 *Claſſ. 4. Conſil. 56. ord. 207.* Etiamſi maxima pars contradiceret, quia dolus & fraus in ea præſumeretur *Feſtaſ. d. æſtim. & collect. c. 1. n. 21. Klock. d. Contrib. c. 17. n. 111.* Eſt enim liber ci-
56 vium communis, cum rationes, quæ civitatis civiumque cauſa per publicum officium conficiuntur, omnium habeantur communes, & eadem ejus ratio, ac aliorum inſtrumentorum communium. *Mev. P. 7. D. 92. n. 1. ſeqq.* Hinc
57 non immerito conqueritur *B. D. Brunn. in l. 4 C. d. fid. inſtrum. n. 1. ſeqq.* quod amiſſis inſtrumentis ſolutarum collectarum, fruſtra miſeri ad libros civitatum quarundam provocent, ſed adhuc ſemel forte jam ſolutas ſolvere compellantur, plus quam barbarè cum libri publici & Cataſtra debeant eſſe inſtrumenta non Curiæ tantum, ſed omnibus civibus commu-
58 nia, quod ex *d. l. 4.* probatur. Petens tamen debet intereſſe aliquod habere, alias editio non eſt facienda *l. ad exhibendum 19. ff. ad Exhibend. ibiq. Brunn.* illudque intereſſe allegare debet is, qui editionem deſiderat: Et non tantum id alle-
59 gare, ſed & docere debet; Deinde etiam requiritur, ut illam petat ſui cauſa, de alienis enim & ad ſe non pertinentibus, quem

728

quem ſollicitum eſſe non decet *l. 4. C. fin. regund.* nec editio aliorum eſt, quam quæ ad inſtruendum petentem pertinent *l. 9. §. pen. ff. d. Edend.* Porro non ultra petenda & danda, quam ad illum pertinet. Ultimo loco requiritur ut opus ſit editione, i. e. ut faciat ad eum finem, cujus gratia poſcitur, ſi autem ille deficiat, aut jam impetratus ſit, fruſtra onerabitur inutili editione Magiſtratus. Si ergo de collectis præteritis agitur, & ſuper iis rationes jam diſcuſſæ vel liquidæ ſunt, editione opus non eſt *Mev. P. 8. D. 27.* Et quamvis a- 60
lias in editione actorum etiam mandata compulſorialia ſine clauſula dentur *Frider. Mind. l. 2. d. Mandat. c. 47. per tot.* Attamen ſi illud intereſſe in facto conſiſtat, & dubium ſit, an non cauſa exhibendi ab illam denegante adduci posſit, cum clauſula ejus editio mandanda *Mev. d. Decif. 92. n. 8.*

Quæ omnia ferme in Matriculis Pomeranicis perinde 61
obtinent, ex illis enim ſumitur probatio, quod tot hubæ huic vel illi loco adſcribendæ, & de tot hubis contributiones exigendæ & dandæ, quot in Matricula ſcriptæ. In ſpecie
in Ducatu Pomeraniæ Matricula de *Anno 1628.* pro norma 62
ſervatur, cui illa quæ *Ann. 1670.* publicata jungenda eſt, niſi talia quædam, quorum *in cap. ultim.* mentio fit, contra illam opponi & probari posſint. In Principatu Caminenſi Ma- 63
triculæ de *Anno 1626. & 1628.* ex quibus noviſſima compilata eſt, præcipue attenduntur, & quidem ita, ut ſi in antiquis regeſtis, major ſumma reperiatur, illa retinenda ſit, quod ut eo magis pateat, lubet verba Reſcripti Sereniſſimi Electoris Brandenburgici de die 28. Martii *1673.* hic addere. P. P. Ihr
habt diejenigen/ deren Anſchläge differiren/ auch bey welchen in 64
den alten Regiſtern mehr Hufen gefunden werden / als im Anſchlage von Anno 1628. enthalten/ aus obangezogenen Urſachen dahin anzuhalten/ daß ſie den geringeren Anſchlag/ er ſey von welchem Jahre er wolle/ in gewiſſer Friſt juſtificiren ſollen/ im wi-

drigen habt ihr ihnen das jenige anzuſetzen/ was in ihrem Anſchlage billig ſich befinden ſolte. Es iſt Unſer und unſerer gehorſamen Stände Intereſſe hierunter einerley/ und kan ihnen nichts fürträchlicher ſeyn/ als daß dasjenige/ was mit Unfuge aus dem alten Anſchlage und Regiſtern gebracht/ wieder angeſetzet werde/ geſtalt ihr denn denen Geſchlechtern/ bey welchen ein Mangel zu finden/ ſofort ſolche Unſere Gemüts-Meinung
65 kund zu thun/ und dahin zu ſehen/ daß hierunter gäntzliche Richtigkeit förderlichſt getroffen werde. Non tamen ſæpe dicta Matricula de *Anno 1628.* illis præjudicare debet, qui prægravationem docere poſſunt, cujus gratia è re fore mihi videtur, verba confirmationis dictæ Matriculæ Bogislai Epiſcopi Caminenſis, de die 16. April. ejusd. Anni huc adſcribere. P.P. So haben Wir als regierender Biſchoff ſolches an ihnen zu loben/ auch darum Urſach/ die confirmation deß Land-Tags Abſcheides zu ertheilen. Confirmiren demnach ſolchen hier angehefteten Stifftiſchen Land-Tages Abſcheid in allen ſeinen puncten/ Clauſulen/ und Einhaltungen/ ſo weit als regierender Biſchoff denſelben confirmiren können/ ſollen und mögen. Wollen auch/ daß er im Stiffte feſtiglich gehalten werden möge. Solte es aber von den Pommeriſchen Landſchafften davor angeſehen werden/ daß inſonderheit durch darin eingeführte neue Anſchläge der Hufen/ Häuſer und Buden/ ſie in Abtrag præſtir- und Leiſtunge gemeiner Landes-Bürden prægaviret werden wolten/ ſoll dieſe Confirmation ihnen daran kein Nachtheil oder præjudiz zuziehen/ ſo Wir den hiemit in ausdrücklichem Bedinge reſerviret haben wollen.

66 Matriculæ Eccleſiaſticæ rite confectæ perinde probant, ac aliæ, & rem debitumque liquidum faciunt *l. 10. ff. d. Probat.* adeo, ut debentes Eccleſiæ, in mora ſtatim conſtituan-
67 tur ſine interpellatione, pariter ac debitores fiſci: Nam Fiſci & Eccleſiæ cauſa æquiparatur *Everhard. in Topic. Legal. loc.*

à

à Fiſco ad Eccleſiam vel piam cauſam Mindan. l. 2. d. Mandat. c. 67. n. 1. ſeqq. Sic ſola Matricula facit fidem Conſiſtorio de 68
confirmatione Paſtoris *Carpz. in Juriſprud. Eccleſ. L. 2. D. 52. num. 7.* Quando etiam ſuper iis quæ Paſtoribus an Meß- 69
korn & alias debentur, lis inter illos & Patronos &c. oritur, ad Matriculam reſpiciendum, & illa pro vera probatione admittenda eſt, quòd patet inter alia etiam ex Reſolutione Sereniſſimi Gravaminum Eccleſiaſticorum de die 5. Martii 70
1680, certo modo in accidentalibus aliquid mutatum prout patet ex §. 4. d. Reſolutionis, cujus verba hæc ſunt. Wegen der accidentien wollen höchſtgedachte S. C. D. gnädigſt / weil die Matriculæ in allen Kirchſpielen nicht uniformes ſeyn / daß alle und jede accidentien / in denen vermögenden und guten Pfarren / woſelbſt die Prieſter bißhero mit dem / was in der Matricul und Viſitations-Beſcheide enthalten / friedlich geweſen / in dem Stande zu laſſen / hergegen aber den geringeren Kirchſpielen / da die fixi reditus nicht ſo groß / dieſelbe verdoppelt werden ſollen. Dictum quod etiam in Viſitationibus certa decreta dentur, 71
quæ perinde vim probandi habent, ita ùt ſecundum illa partes condemnandæ vel abſolvendæ ſint; Sed ſi lis ſuper his decretis oriatur, illa in Regimine & non in Conſiſtorio de- 72
terminanda ſecundum *Receſſum provincialem de Anno 1654.* im dritten Haupt-Punct §. *23. & ibidem in reſolutione ſub eodem numero.*

Reliqua regeſta ſi legitime confecta perinde plenam 73
probandi vim habent *vid. Mindan. L. 2. d. Mandat. cap. 67. num. 20.* Hoc tamen in illis quæ privatam tantum anno- 74
tationem continere videntur præcipue attendendum, anne ſecundum illa etiam ſolutio facta ſit, & an illam teſtentur *Mev. P. 4. D. 179. num. 11.* In ſpecie illud regeſtum in 75
quo equi feudales die Lehn-Pferde conſignati ſunt, ad id in Pomerania adhibetur, ut ſecundum illud taxa literarum

inveſtiturarum der Lehn-Briefe conficiatur, nam de ſingulis equis eo nomine 4. thaleri ſolvendi ſunt Land-Tags Abſcheid *de Anno 1654.* im dritten Haupt-Punct §. Ihre *17. 18. &c. ibid. in reſolut. ſub eod. num.*

Caput IV.

De
CONTRARIIS MATRICULÆ.

Summaria.

1. *MAtriculæ vitioſæ nemine inſtante corrigi debent.*
2. *Quando matricula revidenda.*
3. *Quidam volunt de quinquennio in quinquennium matriculam revidendam.*
4. *Etiam certo caſu ſingulis quadrimeſtribus.*
5. *Objectio.*
6. *Reſolutio.*
7. *Solutio onerum ſi fiat iniqua ad æquitatem eſt reducenda.*
8. *Rationes.*
9. *Æqualis cenſuum ratio ineunda.*
10. *Quod confirmatur.*
11. *Per quos matricula Imperii reformari debeat.*
12. *Per quos provinciales Matriculæ.*
13. *Superiori hoc ſemper licet.*
14. *Quare.*
15. *Quomodo Matriculæ Pomeranicæ reformandæ.*
16. *Non tamen niſi ex juſta cauſa mutatio inſtituenda.*
17. *Quid Carpz.* ex l. 4. §. 1. ff. d. cenſib. *probare velit.*
18. *Quod merito negat Brunnem.*
19. *Rerum pretia mutantur.*
20. *Alias iniquitas exinde orietur.*
21. *Deficientia facultatum juſta cauſa diminutionis collectarum eſt.*
22. *Et remiſſio facienda pro rata bonorum amiſſorum.*
23. *Etiam ſi caſu hoſtili prædium deterioratum.*
24. *Idem in Matriculæ Imperii reformatione obſervandum.*
25. *Idem obtinet ſi etiam per contra-*

tractum aliquis bona ſua in alium transferat.

26. Quod etiam in Pomerania obtinet.

27. Ob quas cauſas modus collectandi mutari poſſit.

28. Reviſionem matriculæ etiam unus petere poteſt.

29. In reformatione major pars prævalet.

30. Aliquando etiam is admittitur cujus non intereſt.

31. Singuli tamen poſſeſſores legitime citandi ſunt ad reviſionem.

32. Quæ in reviſione matriculæ Pomeranicæ attendenda.

33. Ratio ejus reductionis.

34. Qui reviſioni reclamant in dolo ſunt.

35. Quis ſumtus in reviſionem factos ferat?

36. De deletione ex Matricula & quomodo in Imperio fiat.

37. Quomodo in Pomerania illa obtinere poſſet.

38. An præteritio pro deletione ſit.

39. Quomodo in æſtimo gravati ſubleventur?

40. An Principi eo caſu quid decreſcat.

41. De exemtione ſive immunitate.

42. Exemtio ab allegante probanda.

43. Qui probat exemtionem à jurisdictione is liber eſt ab oneribus civicis.

44. Immunis contributiones ſolvens renunciat immunitati.

45. Quid tunc juris ſi cataſtratæ ædes ad immunes pervenirent.

46. De quibus oneribus hoc intelligendum.

47. Contra exemtos libri cenſuales non probant.

48. Reſtitutio in integrum contra matriculam peti poteſt intra annum.

49. Poſt annum datur remedium nullitatis.

50. De reſtitutione contra matriculam in Pomerania.

51. Modi in Pomerania ad probandum aliquid contra matriculam recepti.

52. De errore.

53. Quomodo error in Pomerania probetur.

54. De errore dupli.

55. Quomodo iſte error probandus.

56. Von der Vermeſſung.

57. Die Vermeſſungs-Regulen im Fürſtenthum Camin.

58. Iſtæ hubæ in perpetuum ex matricula delendæ ſunt.

59. Quænam ad tempus eximantur.

60. Quid de remisſione ob bellum & peſtem.

61. Et ob incendia.

62. Quid obtineat ſi in civitate ædes quædam incendio conſumtæ.

63. Quid

63. Quid in incendio quod ruri contigit.
64. De damnis per tempeſtatē datis.
65. Si aliter proceſſit ſolutio, quã in cataſtro ſcriptũ, quid tunc juris.
66. Proteſtatio contra matriculam nil operatur.
67. Gravatus etiam contra per aquatores agere poteſt.
68. Concluſio operis.

1 QUod præcedenti capite de effectu Matricularum dictum, non niſi de iis, quæ rite confectæ ſunt, intelligendum eſt. Si enim vitioſæ ſunt, nil probant, & nemine etiam inſtante vel petente inſpici, corrigi, mutari, & reformari debent *Klock. d. Contribut. c. 17. n. 121.* Reviſio au-
2 tem & reformatio Matriculæ non tantum tunc eſt neceſſaria, quando præcedens vitioſa, ſed & quando ab initio juſta & legitima fuit, cum enim omnia mutentur, perpetuo ſtabilis Matricula confici non poterit. Hinc dicunt Dd. æſtimum
3 reformari deberi de quinquennio in quinquennium, ob id, quia rerum ſtatus tanto tempore mutetur *Menoch. Con-*
4 *ſil. 1201. num. 47.* Et univerſalis provinciæ æſtimi reviſionem fieri debere ſingulis quadrimeſtribus, ne quid ad relevationem divitum, atque perniciem pauperum proten-
5 datur, ſed omnes tam inopes quam divites pari reviſionis fructu potiantur *l. 1. C. d. apoch. public.* Quamvis enim ea, quæ antiquam formam ſemper habuerunt minime mutanda ſint, ideoque variatio in muneribus prohibita ſit
6 *l. 20. ff. d. option. legat.* Attamen hoc tunc tantum procedit, ſi res in eodem ſtatu maneat *c. 41. X. d. Transact.* nam ſi mutetur Status rei æqvum eſt, ut ipſa diviſio quoque mutetur, vid. in terminis hac de re *Anton. Teſſaur. Deciſ.*
7 *239. num 10.* Hinc ſolutio onerum, ſi tractu temporis efficiatur iniqua, vel rerum ſtatus mutetur, ad æquitatem eſt reducenda *arg. l. 17. in pr. ff. d. Uſur. Teſſaur. Deciſ. 226.* Quam ſententiam ita æqvam eſſe, ut confirmatione ulteriori haut in-

indigeat, ſtatuit *Mandell. Conſil. 34. in fin.* Ita enim res temperanda, ut vitia priorum cenſuum, datis novis profeſſionibus evaneſcant *l. 2. l. 4. §. 9. ff. d. cenſib.* Et quæ de novo emergunt, novo indigent auxilio *l. 11. §. 8. ff. d. interrogat. in jur. faciend.* & novis morbis nova antidota opponenda *c. 5. X. d. juram. calum.* Dubio ergo caret, quod 8
poſtquam in libris cenſuum aliqua inæqualitas reperitur inducta, non obſtantibus antiquis æſtimis, æqualis cenſuum ratio ſit ineunda, ut omnes æqualiter oneribus illigentur pro quantitate & qualitate rerum, quas poſſident *l. 1. 2. 3. 4. ſeqq. C. d. Cenſib. & cenſitor. l. 4. pr. & tt. ff. ibid.* 9
Hinc etiam ex *Receſſ. Imperii de Anno 1512.* §. Und ſolches/ *de Anno 1524.* §. *item* wiewol/ *ſeqq. d. Anno 1529.* §. Und wiewol/ *d. Anno 1541.* §. Und wiewol. *1548.* §. Und demnach patet, libros cenſuales juſta ex cauſa mutari poſſe *Brunn. ad l. 1. C. d. Cenſib. n. 5.* 10

Per quos vero Matricula Imperii reformari debeat *vid. in d. Receſſ. Imper. d. Anno 1548.* §. und wann der/ *de Annis 1576. 1589. 1594.* §. und dann was ſonſten. 11
Provinciales Matriculæ per eos ſunt reformandæ & revidendæ, per quos confectæ, cum nihil tam naturale ſit quam eo genere quid diſſolvere, quo colligatum eſt *l. 35. l. 109. l. 153. ff. d. R. J.* 12
Illaque reformatio ſuperiori nullo modo deneganda, ſi enim poteſt imponere collectas ab initio, à potiore poteſt reformare, ut bona regiſtrata ſive in regiſtrum relata ex integro æſtimentur, ad valorem præſentis temporis, *Aymon. Cravett. Conſ. 195. n. 3.* 13
Facilius enim permittitur actus reformatio, quam nova conſtitutio *Alexand. in l. 1. §. ſi quis ſimpliciter column. 2. verſic. pro qua ratione ff. d. V. O.* Et ſuppletur quid facilius, quam inducitur de novo *Decius. Conſil. 36. & 146. in fin.* Reformatio enim ad eum fit effectum, ut in præſens tempus æqualitas ſervetur in oneribus, ne pauperes compellantur plus æquo ſolvere *Cravett. d. l. n. 9.* 14

15 Hinc etiam noſtræ Matriculæ cum juſſu Principis & conſenſu Statuum conficiantur, eo modo etiam reformandæ ſunt, quod ex Reſcripto Electoral. de *die 28. Martii Anni 1673.* ſatis patet.

16 Prout vero omnis mutatio periculoſa, ita etiam Matricula non niſi juſta ex cauſa mutanda, & reformanda eſt. Quod & Ulpianus in *l. 4. §. 1. ff. d. Cenſibus* vult, ubi *illam æquitatem*, inquit, *debet admittere cenſitor, ut officio ejus congruat relevari eum, qui in publicis tabulis delato modo frui certis ex cauſis non poſſit. Quare & ſi agri portio chaſmate perierit, debebit per cenſitorem releuari: Iniquum enim numerum inſeri cenſui. Quod ſi exciderit arbores vel vites, ni-*
17 *hilominus eum numerum profiteri jubetur, qui fuit cenſus tempore, niſi cauſam excidendi cenſitori probabit.* Ex qua quidem lege probare vult *Carpz. Deciſ. 166. num. 12.* Eum cujus bona & facultates tanto ære alieno ſunt gravatæ, ut ultra uſuras nil commodi vel fructuum poſſeſſori reſtet, ex-
18 actioni collectarum ſe ſubtrahere poſſe. Recte tamen id moribus noſtris non obſervari monet *B. D. Brunnem. ad d. l. 4. ff. d. cenſib. num. 11.* Indiſtincte enim contributiones exiguntur, ſive dominus fructus in ſuam utilitatem convertat, ſive non; imo addit, licet prædium nullos ferat fructus, de quo tamen quoad mores noſtros vid. *infr. num. 59. ſeqq.*

19 Cum autem rerum pretia juxta varietatem temporum immutentur *l. pretia rerum 63 ff. ad L. Falcid. l. 21. C. d. jur. dot.* Etiam Cataſtrum mutari debet. ut ſi aucta ſint bona & eorum pretium augeatur, ſi diminuta minuatur, quia collecta ſine rebus eſſe non poteſt, cum his tanquam onus injunctum, ut ſuo ſubjecto imponatur *Klock. d. Contribution.*
20 *num. 125. ſeqq.* Si enim Cataſtro vel libro cenſuali ſtricte quis inhæreret, ac juxta facultates ſubditorum multis ab hinc an-

annis conſignatas diſtribuere collectas velit, fieri haut poteſt, ut non ſub mantello æquitatis & æquilibrii ſumma inducatur iniquitas, pariter ac inæqualitas. Cui malo non aliter obveniri poteſt, quam per reformationem, ſi quotannis vel etiam quando neceſſitas expoſcit, à cenſitoribus ſuſcipiatur peræquatio, & denuo facultates ſubditorum eorumque reditus ac obventiones prout tunc temporis reperiuntur, perquirantur & conſignentur, atq; ita pro varietate temporum æſtimum mutetur, & nunquam onera collectarum aliter, quam ſecundum vires patrimonii ſubditis imponantur *Fab. in Cod. L. 9. T. 30. D. 21. Carpz. L. 4. Reſp. 73. n. 8.* Deficientia ergo facultatum ſuperveniens, ſi ſc. territorium 21 hoſtiliter diſceſſerit, vel res perierit, aliique caſus fortuiti juſtam cauſam diminutionis collectarum, adeoque mutationis cataſtri inducunt *l. 2. C. d. Alluvion. l. 4 C. d. cenſib.*

Et in ſpecie pro rata bonorum amiſſorum etiam remiſ- 22 ſionem collectarum faciendam eſſe, docet *Mynſing. C. 3. O. 34. n. 1. ſeqq.* Eum enim onera ſequi debent, quem ſeqvuntur commoda, & quoniam munera patrimoniorum imponuntur rebus, illis peremtis non debent onera facultatibus majora eſſe *Gail. L. 1. O. 21. num. 18. ſeqq.* Pariter ſi caſu hoſtili prædium deterioratum, cauſa hæc juſta eſt emendatio- 23 nis æſtimi. *Menoch. Conſ. 9. num. 5. ſeqq Brunn. ad l. 4. C. d. Cenſib. num. 4.* Sic etiam apud Romanos actus & cenſus ob incrementum & decrementum patrimoniorum mutatur. *Carpz. d. Reſp. 73. num. 15.* Idemque de Matricula Imperii 24 reformanda & collectis ad æqualitatem reducendis conſtitutum eſt *in Receſſ. Imper. d. Anno 1582. §.* Zum erſten *conf. Rulant. d. Commiſſar. P. 2. L. 2. c. 6. num. 77. Carpz. d. l. num. 11 ſeqq.* Eadem ratio eſt, ſi aliquis per contractum emti 25 venditi, permutationem, dationem in ſolutum, vel alio modo rem quandam in alium transferat, perinde enim illæ

res noviſſimo poſſeſſori adſcribendæ, quod & in Pomera-
26 nia obtinet. Quoniam enim illud in univerſitate Imperii eſt receptum, merito etiam hoc univerſitates aliæ ſequi debent juxta *Maſcard. d. Statutor. interpretat. Concluſ. 6. n. 78. Knich. in Encyclop. c. 5. per tot.* Quod in materia collectarum bene obſervandum monet *Weſenbec. Conſ. 103. n. 15. ſeqq.*

27 Lubet etiam hic remiſſive agere de cauſis ob quas modus collectandi mutari poteſt: Quamvis enim collectæ indicendæ facultas, & modus diſtributionis differant, illa enim ad regalia pertinet, non hic *Brunnem. ad l. 4. ff. d. Cenſib. num. 16.*: Attamen cum hæ cauſæ maxima ex parte etiam ad mutationem Matriculæ poſſint trahi, de iis omnino videndus *Mev. P. 3. D. 216. num. 4. 5.* In hac porro re-
28 viſione Matriculæ ita ſinguli audiendi ſunt, ut etiam unus illam petere poſſit *Mev. P. 4. D. 34. num. 7.* nam cum de onere agatur, & verſetur cauſa publica, quilibet ex populo audiendus eſt *l. 1. pr. ff. ſi menſ. falſ. mod. dixer.* ibi *nam intereſt noſtra, ne fallamur in modi renunciatione*, & ita in æſtimi renunciatione prout addit *Perez. in Cod. tit. d. Cenſib.*
29 *num. 12.* In hac vero reformatione major pars prævalet, & ſecundum eam moderatio eſt inſtituenda, quamvis in
30 erectione omnium conſenſus requiratur. Imo etiam unus de populo pro publico intereſſe admittendus, ut fiat regiſtri reviſio ad eum finem, ut ſciatur an aliqui indebite graventur, in tantum, ut hic, uti alias ubi agitur de intereſſe publico, etiam is admittatur, cujus non intereſt per *l. 3. ff. d. popular. action.* dum dicitur præferri cujus intereſt, ergo ceſſante concurſu, admittitur etiam is cujus
31 non intereſt *Cravet. Conſ. 195. num. 11.* Ad renovationem quoque Cataſtri ſinguli poſſeſſores legitime citandi ſunt *Klock. d. Contribut. cap. 17. num. 31.* Alias his qui in renovatione iſta gravantur, non præjudicat *Klock. d. l. c. 19. n. 55.*

Quæ

733

Quæ omnia in reviſione Matricularum Pomeranicarum obſervanda, quod docet *Receſſ. Provincial. de Anno 1654.* im fünfften Haupt-Punct/ §. Unterdeſſen etc. Cujus verba hæc ſunt :- Unterdeſſen aber ſollen auff den 8ten ſchierſt künfftigen Auguſti aus allen Diſtricten und Städten gewiſſe Perſonen zu Colberg/ ohne ferner Ausſchreiben erſcheinen/ welche nebſt Unſern Regierungs-Räthen ſich zuſammen thun/ die Matricul de Anno 1628. revidiren / die Intereſſenten darüber hören / und nach befundener Beſchaffenheit / und itziger Landes Gelegenheit / wiederum auff ein gewiſſes reduciren/ welche Reduction alsdenn biß Ablauff der in diſtributione benannten Jahre / pro norma zu halten ſeyn würde / damit niemand mit Beſtande ſich darüber zu beſchweren haben möge. Ratio hujus reductionis erat tunc temporis præteri- 32
tum bellum tricennale, in quo Pomerania prout in bellis 33
contingit, multa perpeſſa eſt. Ipſa ergo æquitas reviſio- 34
nem ſuadet imo imperat, hinc etiam illi qui ei reclamant, & eam permittere nolunt, in dolo eſſe videntur, cum nemo juſte exinde lædatur, ſed illa tantum ob æqualitatem reducendam inſtituatur, cum autem æqualitas bonam fidem arguat, inæqualitas certe ex vi & natura contrariorum malam arguet *Klock. d. Contribut. c. 17. num. 129. ſeqq.* Et ſemper illa interpretatio retinenda eſt, quæ æqualitatem onerum conſervat, prout ex *l. ſi ita legatum 12. ff. d. condit. & demonſtrat.* colligit *Tiber. Decian. V. 3. Conſ. 106. num. 27.*

Qua ſumtus quæ in reviſionem impendendæ ſunt, 35
diſtinguendum eſt, an in ea agatur cauſa totius univerſitatis, & licet unus vel alter tantum illam urgeat, ne pro aliis ſolvere cogatur, impenſa eſt totius univerſitatis ſeu terræ, ſalva adverſus perſonas vel bona eorum, qui novæ diſtributionis faciendæ neceſſitatem attulerunt, repe-

titione *Fab. in Cod. L. 9. T. 30. D. 20.*: Aut agitur tantum de portione alicujus ad æqualitatem reducenda; Et refert, utrum hoc fiat ob nulliter confectum æſtimum, & tunc impenſarum refuſio incumbit, vel peræquatoribus male verſatis, vel univerſitati ejusque adminiſtratoribus, qui male conſtituerunt *Fab. D. T. 30. D. 1. num. 4.* An ob errorem ſine culpa, ſeu caſum, ſeu cauſam de novo ſupervenientem, ſeu ob quædam antea non prolata, tamen conſideranda, & tunc quicquid ad inducendam æquioris contributionis rationem à quoquam fit, ſuis ſumtibus curan-
36 dum eſt. *Mev. P. 9. D. 191. num. 3.* Quandoque etiam contingit, ut nomina vel perſonarum vel prædiorum, vel etiam hubarum quarundam ex Matricula deleantur. In Imperio ejusmodi deletio fit vel per notam ignominiæ, cum quis per infamiam ex Matricula Imperii, & ex numero Statuum Imperii propter ſcelus forte aliquod, vel perfidiam deletur & ejicitur. *Gail. L. 1 O. 21. num. 11.* Vel etiam fit per privilegium, cujus deletionis exempla *vid. apud Petr. Frider. Mindan. L. 2. d. Mandat. cap. 67. num. 15.*
37 Apud nos in Pomerania deletio ex Matricula tunc locum habere poteſt, ſi hubæ quædam vel revera non eſſent penes illud prædium, cui per errorem adſcriptæ, vel ſi quædam ab antiqua ſumma, propter damnum ab arena & à vi maris datum, detrahendæ ſunt: Nam æſtimi emendatio nunquam deneganda eſt prægravatis *Mev. P. 9. D. 130.* Pietati enim atque æquitati contrarium foret, de prægravatione querentem non audiri, ſicut iniquiſſimum, alium pro alio exactionibus prægravari *l. 10. C. d. fund. Patrimon.*
38 An autem ſola præteritio pro deletione ſit, vid. ap. *Klock d. Contribut. c. 19. n. 65. ſeqq. & Maximilian. Fauſt ab* Aſchaffenburg. *in Conſil. pro ærar. Claſſ. 20. Conſ. 114. ord. 1638. §. atq; hinc dubitationi.*

Quo-

Quomodo & qualiter vero in extimo gravati ſuble- 39 ventur, *vid. ap. Tuſch. Practicar. Concluſ. L. E. Concluſ. 676.* Sed ſi ita, quædam hubæ ex Matricula delendæ, quia agri 40 ſteriles, aridi, vel omnino inutiles facti ſunt, non propterea Principi quicquam decedet, nec minus univerſitas illa ſolvet, ſed deficientium portionem reliqui cives pendent, cæterisque illa indicetur *l. 4. C. d. Cenſib.* Si ſc. certa & determinata pecuniæ quantitas territorio indicta *Chriſtin. Vol. 5. Deciſ. 91. num. 15. Klock. v. 1. C. 28. num. 401.* Quod ſi perſonis ſingularibus & earum gratia tantum aliquid indicitur, tunc unus pro alio non tenetur, ſed civibus illis, qui aliquatenus patrimonio defecerunt, pro portione detrimenti, aliquid remittendum eſt de indicta collecta *Klock. d. Contribut. c. 17. num. 155. & ſeqq. Brunnem. ad l. 4. C. d. Cenſib. num. 3.* Aliud enim eſt quod ipſa univerſitas debet, aliud vero quod ſinguli ex univerſitate *l. 7. §. 1. ff. quod cujusq. univerſitat. nom. Fab. in Cod. L. 3. T. 14. D. 40. n. 4.* Prout itaque reviſio Matriculæ, (cui inter alia etiam mutatio rei Cataſtratæ cauſam dat) ut & deletio, ad contraria Matriculæ referri poſſunt: Sic etiam huc certo modo trahi poteſt exemtio ſeu immunitas à collectis.

Cum enim Matricula tantum illos comprehendat, 41 qui onera contributionum ferre debent, eo ipſo patet, exemtos illi non inſcribendos, quod apud nos dubio caret, ideo hubæ iſtæ, quæ vocantur Ritter-Hufen Matriculæ huic ordinariæ non inſcribuntur, quia de iſtis Vaſallus nihil contributionis nomine exſolvit, ſed ſervitia feudalia in caſu neceſſitatis præſtat. Exemtio autem illa ab alle- 42 gante plene probanda eſt *arg. l. 23. C. d. Probat* nec probatur eo, quod nomen ipſius non ſit inſcriptum matriculæ, ſed juſta & legitima deletio probanda eſt *Mindan. L. 2. d. Mandat. C. 67. num. 14.* nunquam enim illa præſumitur *Mev.*

P. 3. D. 309. n. 5. niſi adſit titulus juſtus *idem. P. 8. D. 283. num. 1.*
43*ſeqq.* Si vero aliquis in civitate probet exemtionem à juriſdictione, liber quoque eſt ab oneribus civicis. *Idem. P. 7.*
44*D. 33. num. 9.* Niſi ejusmodi immunis per longisſimum tempus contributiones ſolvat, tunc enim renunciaſſe cenſetur immunitati *Klock. d. Contribut. c. 16. num. 199. & 214. Mev. P. 8. D. 188. num. 2.* Quod ad triginta annos reſtringit *idem P.*
45*5. D. 70. num. 8.* Id autem adhuc hic notari meretur, ſi Cataſtratæ ædes ad immunes perveniant, quod etiam oneribus eximantur, quia perſonæ quæ res accipit conditio, mutat conditionem rerum, nec perſona rerum, ſed res perſonarum qualitatem & jura ſeqvuntur. *Klock. d. Contribut.*
46*cap. 12. num. 83. ſeqq.* Hoc tamen tantum intelligendum de oneribus futuris, non præteritis *Mev. P. 8. D. 96. num. 12.* Nec contra hos exemtos probant libri ceuſuales, ſi ſe fundant in antiqua exemtionis poſſesſione *Idem. P. 4. D. 179. num. 12.*

47 Porro per remedium reſtitutionis in integrum contra Matriculam etiam ſuccurritur in ea gravatis: Sed uti actio ob iniquam peræquationem datur intra annum poſt completam peræquationem, traditosque peræquationis
48libros *l. 5. C. d. Cenſib.* Ita minoribus, quibus dubio procul hoc beneficium in materia æſtimorum competit *Tuſch. Practicar. Concluſ. lit. E. Concluſ. 676. num. 41.* & abſentibus hic annus ex eo die currere incipit, quo agere poſſunt
49*Brunn. ad l. 5. C. d. Cenſib. num. 2.* Quamvis poſt annum remedium nullitatis admittant *Chriſtin. V. 5. D. 91. num. 24. Perez. ad C. tit. d. Cenſib. num. 28.* quod, licet de eo dubitet *D. Brunnem. ad d. l. 5. num. 3. in fin.* tamen apud nos in Pomerania obtinet, cum uti ex *num. 52. ſeq.* patebit, ob errorem in Matricula commiſſum, ejus impugnatio licita ſit.
50Reſtitutio vero, quæ alias in Pomerania eſt remedium ordi-

735

dinarium *Mev. P. 2. D. 152. num. 1.* contra Matriculam in ſpecie ibi, ita non frequentatur, regulariter enim terminus certus præfigitur illis quorum intereſt, ut ſi intra illum in quo gravati ſint non doceant, poſt illum amplius non ſint audiendi; Si tamen aliquis enormem læſionem docere poſſet, & quod minor vel abſens fuerit, cum hoc beneficium alias de jure etiam Reipublicæ competat *Maximilian. Fauſt. ab* Aſchaffenburg *in Conſil. pro Ærar. Claſſ. 20. Conſ. 108. Ord. 1632.* judicis hoc arbitrio committendum eſſet.

Modi autem in Pomerania contra Matriculam aliquid vel probandi, vel ex illa in totum, vel in tantum ſeu ad certum tempus quid eximendi, ſunt, probatio erroris, menſuratio die Vermeſſung/ probatio damni per incendium, peſtem, bellum, tempeſtatem &c. dari. Errorem quod attinet, cum ob illum repetenda ſit ratio *l. unic. C. d. Error. Calcul.*: Ex illo factum, ratum non habeatur *l. 6. §. 1. ff. d. offic. Præſid.* Nec ſententia ac decretum vires unquam accipiat, *l. 1. §. 1. ff. quæ ſentent.* Et error qvi intervenit in ſubſtanita facti in omnes ejus clauſulas influat *Stephan. Gratian. Diſceptat. Forenſ. Tom. 2. C. 334. n. 27.* Sic ille etiam in materia Matricularum attendendus eſt: Et apud nos in Pomerania per antiqua regeſta probatur, vid. ſcriptum Statuum Provincialium quod die *23. Jan. 1680.* Illuſtri Regimini obtulerunt: Iidem jam *Anno 1662.* concluſerunt, illum etiam probari ex profeſſionibus des Landkaſtens. In ſpecie aliquando Matriculæ impugnantur ob errorem dupli, quando ſc. una res bis Matriculæ inſcribitur ſc. ſi venditori prædium quod jam vendidit, adhuc adſcribatur, & unà etiam emtori, ſic eædem hubæ bis Matriculæ inſeruntur; Hocque facile contingere poteſt, cum enim nomina familiarum, quæ antiquitus prædia iſta vel iſta poſſederunt in Matricula retenta, quamvis ipſa prædia

51
52
53
54

jam diu ex familia iſta alienata ſint, & novus emtor iſtud
prædium etiam ſibi adſcribi, antiquus poſſeſſor vero non
55 deleri, curet, ſic bis idem prædium cataſtratur. Error
vero ille ita probandus eſt, ut judici de eo aperte conſtare
poſſit, quod per antiqua regeſta fieri poterit, e. g. ſi quis
errorem dupli contra Matriculam de *Anno 1628.* probare
velit, illud ex regeſtis de Anno 1604, 1621, 1624. aliisque,
ex quibus ſc. illa Matricula confecta, fieri poterit, impri-
mis ſi unà probet, ante emtum iſtud prædium emtorem
tot hubas non habuiſſe, & poſtea tot ipſi adſcriptas eſſe,
venditorem vero nihilominus tot hubas retinuiſſe. Men-
56 ſurationem quod attinet, illa concernit damna per arenam
& à mari data, cum ſc. arena ita occupavit agros & prata,
ut uſui non ſint, & vis maris quod frequens in Pomerania
in prædiis littori adjacentibus eſt, agros &c. in perpetuum
57 inundat. In Principatu Caminenſi deſuper multæ motæ
querelæ, ideoque certi ſunt conſtituti Commiſſarii, qui lo-
ca iſta menſurare debent, cum autem omnia hic obſer-
vanda, certis quibusdam regulis, quæ *die 22. Decemb. 1683.*
ab illuſtri Regimine confirmatæ, comprehendantur, illas
hic adſcribere lubet,

1. Wird fleißig zu erforſchen / und allen Umbſtänden nach zu erkündigen ſeyn / ob der Sand- und See-Schaden ſo bewant / daß ein diligens pater familias demſelben nicht hätte weren / und ferner Unheil abwenden können / und ob die poſſeſſores auch allen möglichen Fleiß angewand / und dabey nichts verabſäumet / was zu Abwendung des Schadens hätte dienen können.

2. Ob dasjenige / ſo allbereits eingenommen / nicht durch fleißige cultur in Stand / und zum Ackerbau oder zur Weide zu gebrauchen / wieder gebracht werden könne

3. Wird fleißig zu erkundigen ſeyn / ob die Aecker und Wie-
ſen /

ſen / deswegen die poſſeſſores Ubertragung ſuchen / ſteuerbare Stücke / oder nicht vielmehr zu Ritter-Aeckern / oder ſonſten zur Hütung gehören?

4. Die Commiſſarii die hiezu zu gebrauchen müſſen in Eydes Gelübde genommen werden.

5. Nicht aber alleine die Commiſſarii, ſondern auch diejenigen / ſo die Commiſſion extrahiren / und ſich derſelben bedienen wollen / müſſen ſchweren.

6. Den Commiſſariis ſoll bey 100. Rthl. Straffe injungiret ſeyn / nichts wiſſentlich wider das gemeine Landes beſte zuzulaſſen / ſondern auffs genaueſte alles zu des Landes beſten zu negotiiren / nach eufferſter Möglichkeit / auch dahin bedacht zu ſeyn / daß alles zum genauſten erforſchet werde.

7. Es müſſen auch die Commiſſarii ſich keines arbitrii anmaſſen.

8. Sondern nur bloſſer dinge den gantzen Ort da der Schade geſchehen / auch des gautzen Dorffs Feldmarckt mit allen pertinentieu / alles Land / Würde / Wieſen / Kohlhöfe / Gärten / etc. vermeſſen laſſen / hernach aber den Ort des Sandes abſonderlich vermeſſen / und dabey verzeichnen; Ob es ſandiger Acker / Wieſen / Hütung? Ob das Schadhaffte zum Ritter-Acker / oder Baur-Grunde gehöret? Und wie weit ein jedes ſich erſtrecket; Und ob nicht Bauren oder Coſſaten nichtes deſto minder nothdürfftige Nahrung und Auskommen an dem Orthe haben / die Dienſte zimlich und auff was Art verrichten können / oder auff Dienſtgeld / und wie hoch ſtehen / oder anzuſchlagen wären? Ob ſie Pächte an Korn / Geld und ſonſten auch an Contribution etwas / und wie viel monatlich oder jährlich geben müſten / und davon denen Land-Ständen zu fernerer Reſolution und Unterſuchung Relation einſenden.

9. Wird zu erkundigen ſeyn / ob der Sand-Schaden ſchon *Anno* 1628. geweſen / und ſo ſolches / ſoll gar ſolcher Ort nicht vermeſ-

meſſen werden / es wäre denn Sache/daß der es begehret/ erweiſen könte/ daß ſofort nach Anno 1628. er dem Hufen-Stande widerſprochen/ und Commisſion zur Vermeſſung extrahiret.

10. Die Commiſſarii zur Vermeſſung ſollen nicht von denen angräntzenden Oertern/ſondern von denen remotioribus locis genommen werden.

11. Die Commiſſarii müſſen bey denen Vermeſſungen alle und jede Felder eines jeden Dorffes die da vermeſſen werden/ mit ihren Ordentlichen Nahmen Verzeichnen / und die daran zu nechſt belegene Dörffer/und wieweit die Vermeſſene Stücke von denen angräntzenden Dörffern belegen / anſetzen.

58 Et iſtæ hubæ quæ alicui per errorem adſcriptæ, vel ob menſurationem detrahendæ, in perpetuum ex Matricula delendæ ſunt.

59 Ad tempus ex ſumma æquitate ex Matricula quoad effectum contributionis eximuntur loca, quæ per bellum, peſtem, & incendium deſolata ſunt, item quando per tempeſtatem durch Hagel-Schaden fructibus in agro adhuc pen-
60 dentibus damnum datum eſt. Damna quæ ex bello & peſte contigerunt Principi, in Pomerania Sereniſſimo Electori Brandenburgico, aut Illuſtri ibidem Regimini demonſtranda, & ſic petens pro qualitate damni certam remis-
61 ſionem impetrat. In incendiis differentia conſtituenda eſt, inter illa quæ in civitatibus, & illa quæ in pagis contingunt: Civitates diſtingvuntur in Pomerania in immediatas & mediatas, hæ dicuntur, quæ ſub præfectura quadam ſitæ ſunt vel ad Nobiles ſpectant, illæ quæ immediate Sereniſſi-
62 mo Electori ſubditæ ſunt. Si in civitatibus immediatis per incendium ædes quædam conſumtæ, olim poſſeſſor qui illas de novo exſtruebat per quinquennium ab onere contributionis liberabatur: Hodie ſi ædes reædificet, ad certum tempus, quod pro ratione impenſarum in reædificationem

fa-

factarum determinandum, ab acciſis immunis eſt. Si in civitate mediata tale damnum contingat, idem obſervan- 63
dum quod de pagis mox dicam. In incendio quod ruri contingit diſtinguitur, an domus in qua habitat Nobilis, in cineres redigatur, & tunc præcipue nach der Winter-Auſſaat/ quæ per depoſitionem juratorum fideque dignorum teſtium probanda, arbitrari ſolet Illuſtre Regimen, quot hubæ, & quamdiu remittendæ ſint. Quando Ruſticorum tuguriola concremata ſunt, tunc ſi horreum & omnia ejus ædificia per flammam abſumta, per triennium ab onere contributionis in totum liberatus eſt; Si horreum ſalvum manſit, pro qualitate damni paſſi remiſſio fit, regulariter tamen hoc caſu, à dimidia parte contributionis liberari ſolet. Damna per tempeſtatem durch Hagel-Schaden data quod atti- 64
net, illa ſpecifice probanda, & tunc ſæpe dictum Regimen Electorale id arbitratur, ac pro ratione ejus ad certum tempus certas hubas ab onere contributionis liberat. Id etiam 65
in hac materia notandum, quando aliter quam in Cataſtro ſcriptum, per multum temporis proceſſit ſolutio tributorum, potius ſtatur conſvetudini, & actibus iſti contrariis, nec illud contra hoc fidem vel vim habet, Cataſtrum enim non probat ſine ſolutione vel præſtatione. *Maſcard. d. Probat. Concluſ. 273. n. 4. ſeqq. Mev. P. 4. D. 197. n. 11.*

Hæc ſunt ordinaria iſta remedia, quæ ad impugnan- 66
dam Matriculam adhiberi ſolent: Cæterum ſi aliquis legitimo modo iſtis remediis non utatur, ſibi hoc imputabit, ſi ergo aliquis contra Matriculam proteſtetur, quæritur, an illa proteſtatio iſtam à viribus ſuis ſuſpendat? Quod merito negat *Joſeph. d. Seſſ. in Deciſ. Arragon. Deciſ. 143. num. 15. & 17.* Cum enim proteſtatio tantum locum inveniat in iis quæ dependent à poteſtate proteſtantis *Burſat L. 2. Conſ. 172. n. 29.* Et actus voluntarii tantum poſſint proteſtatione limitari,

cum proteſtatio ſit animi quædam declaratio *Johann. Grivell. Deciſ. Dolan. 100. num. 2.* Sicque contra ea quæ dependent ab animo coacto tam juris, quam judicis, nil operatur *Cravetta Conſ. 521. num. 14.* nec unquam juris communis diſpoſitioni derogare poteſt, ne voluntas hominis fortior eſſe videatur voluntate & diſpoſitione legis *vid Conſil. 23. inter Conſil. Marpurgenſ. V. 3. num. 7. & 8. Pruckm. V. 1. Conſ. 8. num. 52.* Inde ſequitur, proteſtationem factam contra factum quod omnino jure ſanciente exercendum eſt, prorſus vitioſam eſſe *Klock. d. Contribut. c. 19. n. 474.* unde facetè *Bald. L. 3. Conſ. 181. num. 1.* Proteſtatio bene cantat, & male ruſpat; Cui convenit Propertianum illud, cineri nunc medicina datur: Jactaturque vulgo, eum qui hoc modo proteſtatur, idem facere cum parieti caput impingente *Feder. Scot. T. 1. Libr. 6.*
67 *Reſp. 7. num. 7.* Ultimo loco addere lubet, quod etiam ipſe gravatus, contra peræquatorem, qui doloſe plus ipſi adſcripſit, quam revera poſſidet, vel civiliter ad revocationem gravaminis agere, vel criminaliter illum convenire poſſit, ſi ſc. per ſordes ſit corruptus. *Chriſtin. V. 5. Deciſ. 91. n. 21.*

68 Hæc de Matriculis Pomeranicis referre volui, ut eam L. B. æqui bonique conſulat humaniſſime rogo. Summo vero Numini, pro gratia per totum vitæ meæ curriculum, & in elaboratione hujus diſputationis inauguralis mihi largiſſimè exhibita, ſit laus honor & gloria.

COROLLARIA.

1. *Moralitas non eſt ex impoſitione.*

2. *Le-*

738

2. *Codex quadantenus derogat ff. & Inſtitut.*
3. *Legitimam Statuto penitus tolli poſſe exiſtimo.*
4. *Exheredationem liberorum ex ſolis cauſis in* Nov. 115. c. 3. *expresſis fieri poſſe, non ex aliis, verius puto.*
5. *Naturales per ſubſequens matrimonium legitimati, ſucceſſionis feudalis capaces ſunt, niſi Statuta obſint.*
6. *Pactum confraternitatis utut Illuſtrium Familiarũ proprium eſſe videatur, nil tamen obſtare video, quare non pri-*

vatis idem hodiè liceat, imo adhuc magis liceat.

7. *Debitor nec præſcriptione* 50. *annorum ſe contra creditorem hodie tueri poterit, heres tamen ejus præſcribet, quod defunctus non potuit.*

8. *Studium legale neminem in paupertate vivere, neq; mori in anxietate permittere, uti per ſe falſum, ita ex* Nov. 1. in fin. epilog. *nunquam probabitur.*

9. *Res aliena in feudũ dari poteſt.*

10. *Feudum in pecunia conſtitui poſſe, nihil abſurditatis habet.*

FINIS.

BIBLIOTH... BOH... VITT...

bodiè liceat, i
gis liceat.
c præſcriptione
ſe contra cre
tueri poterit, here
s præſcribet, qu
non potuit.
gale neminem
vivere, neq;
te permittere.
n, ita ex Nov. LII
nunquam proba-

feudũ dari poteſt
pecunia conſtit
bſurditatis habet.
N I S.

P. 3. D. 309. n. 5. niſi adſit titulus juſtus *idem, P. 8. D. 283. num. 1.*
43*ſeqq.* Si vero aliquis in civitate probet exemtionem à jurisdictione, liber quoque eſt ab oneribus civicis. *Idem. P. 7.*
44*D. 33. num. 9.* Niſi ejusmodi immunis per longisſimum tempus contributiones ſolvat, tunc enim renunciaſſe cenſetur immunitati *Klock. d. Contribut. c. 16. num. 199. & 214. Mev. P. 8. D. 188. num. 2.* Quod ad triginta annos reſtringit *idem P.*
45*5. D. 70. num. 8.* Id autem adhuc hic notari meretur, ſi Cataſtratæ ædes ad immunes perveniant, quod etiam oneribus eximantur, quia perſonæ quæ res accipit conditio, mutat conditionem rerum, nec perſona rerum, ſed res perſonarum qualitatem & jura ſeqvuntur. *Klock. d. Contribut.*
46*cap. 12. num. 83. ſeqq.* Hoc tamen tantum intelligendum de oneribus futuris, non præteritis *Mev. P. 8. D. 96. num. 12.* Nec contra hos exemtos probant libri cenſuales, ſi ſe fundant in antiqua exemtionis poſſeſſione *Idem. P. 4. D. 179. num. 12.*

47 Porro per remedium reſtitutionis in integrum contra Matriculam etiam ſuccurritur in ea gravatis: Sed uti actio ob iniquam peræquationem datur intra annum poſt completam peræquationem, traditosque peræquationis
48libros *l. 5. C. d. Cenſib.* Ita minoribus, quibus dubio procul hoc beneficium in materia æſtimorum competit *Tuſch. Practicar. Concluſ. lit. E. Concluſ. 676. num. 41.* & abſentibus hic annus ex eo die currere incipit, quo agere poſſunt
49*Brunn. ad l. 5. C. d. Cenſib. num. 2.* Quamvis poſt annum remedium nullitatis admittant *Chriſtin. V. 5. D. 91. num. 24. Perez. ad C. tit. d. Cenſib. num. 28.* quod, licet de eo dubitet *D. Brunnem. ad d. l. 5. num. 3. in fin.* tamen apud nos in Pomerania obtinet, cum uti ex *num. 52. ſeq.* patebit, ob errorem in Matricula commiſſum, ejus impugnatio licita ſit.
50Reſtitutio vero, quæ alias in Pomerania eſt remedium ordi-

dinarium *Mev. P. 2. D. 152. num. 1.* contra Matriculam in ſpecie ibi, ita non frequentatur, regulariter enim terminus certus præfigitur illis quorum intereſt, ut ſi intra illum in quo gravati ſint non doceant, poſt illum amplius non ſint audiendi; Si tamen aliquis enormem læſionem docere poſſet, & quod minor vel abſens fuerit, cum hoc beneficium alias de jure etiam Reipublicæ competat *Maximilian. Fauſt. ab* Aſchaffenburg *in Conſil. pro Ærar. Claſſ. 20. Conſ. 108. Ord. 1632.* judicis hoc arbitrio committendum eſſet.

Modi autem in Pomerania contra Matriculam aliquid 51
vel probandi, vel ex illa in totum, vel in tantum ſeu ad certum tempus quid eximendi, ſunt, probatio erroris, menſuratio die Vermeſſung/ probatio damni per incendium, peſtem, bellum, tempeſtatem &c. dari. Errorem
quod attinet, cum ob illum repetenda ſit ratio *l. unic. C. d.* 52
Error. Calcul.: Ex illo factum, ratum non habeatur *l. 6. §. 1. ff. d. offic. Præſid.* Nec ſententia ac decretum vires unquam accipiat, *l. 1. §. 1. ff. quæ ſentent.* Et error qvi intervenit in ſubſtanita facti in omnes ejus clauſulas influat *Stephan. Gratian. Diſceptat. Forenſ. Tom. 2. C. 334. n. 27.* Sic ille etiam in materia Matricularum attendendus eſt: Et
apud nos in Pomerania per antiqua regeſta probatur, vid. 53
ſcriptum Statuum Provincialium quod die *23. Jan. 1680.* Illuſtri Regimini obtulerunt: Iidem jam *Anno 1662.* concluſerunt illum etiam probari ex profeſſionibus des Landta-

jam diu ex familia iſta alienata ſint, & novus emtor iſtud
prædium etiam ſibi adſcribi, antiquus poſſeſſor vero non
55 deleri, curet, ſic bis idem prædium cataſtratur. Error
vero ille ita probandus eſt, ut judici de eo aperte conſtare
poſſit, quod per antiqua regeſta fieri poterit, e. g. ſi quis
errorem dupli contra Matriculam de *Anno 1628.* probare
velit, illud ex regeſtis de Anno 1604, 1621, 1624. aliisque,
ex quibus ſc. illa Matricula confecta, fieri poterit, imprimis
ſi unà probet, ante emtum iſtud prædium emtorem
tot hubas non habuiſſe, & poſtea tot ipſi adſcriptas eſſe,
venditorem vero nihilominus tot hubas retinuiſſe. Men-
56 ſurationem quod attinet, illa concernit damna per arenam
& à mari data, cum ſc. arena ita occupavit agros & prata,
ut uſui non ſint, & vis maris quod frequens in Pomerania
in prædiis littori adjacentibus eſt, agros &c. in perpetuum
57 inundat. In Principatu Caminenſi deſuper multæ motæ
querelæ, ideoque certi ſunt conſtituti Commiſſarii, qui lo-
ca iſta menſurare debent, cum autem omnia hic obſer-
vanda, certis quibusdam regulis, quæ *die 22. Decemb. 1683.*
ab illuſtri Regimine confirmatæ, comprehendantur, illas
hic adſcribere lubet.

1. Wird fleißig zu erforſchen / und allen Umbſtänden nach zu erkündigen ſeyn / ob der Sand- und See-Schaden ſo bewant / daß ein diligens pater familias demſelben nicht hätte wehren / und ferner Unheil abwenden können / und ob die poſſeſſores auch allen möglichen Fleiß angewand / und dabey nichts verabſäumet / was zu Abwendung des Schadens hätte dienen können.

2. Ob dasjenige / ſo allbereits eingenommen / nicht durch fleißige cultur in Stand / und zum Ackerbau oder zur Weide zu gebrauchen / wieder gebracht werden könne

3. Wird fleißig zu erkundigen ſeyn / ob die Aecker und Wie-

ſen /

ſen / deswegen die poſſeſſores Ubertragung ſuchen / ſteuerbare Stücke / oder nicht vielmehr zu Ritter-Aeckern / oder ſonſten zur Hütung gehören?

4. Die Commiſſarii die hiezu zu gebrauchen müſſen in Eydes Gelübde genommen werden.

5. Nicht aber alleine die Commiſſarii, ſondern auch diejenigen / ſo die Commisſion extrahiren / und ſich derſelben bedienen wollen / müſſen ſchweren.

6. Den Commiſſariis ſoll bey 100. Rthl. Straffe injungiret ſeyn / nichts wiſſentlich wider das gemeine Landes beſte zuzulaſſen / ſondern auffs genaueſte alles zu des Landes beſten zu negotiiren / nach euſſerſter Möglichkeit / auch dahin bedacht zu ſeyn / daß alles zum genauſten erforſchet werde.

7. Es müſſen auch die Commiſſarii ſich keines arbitrii anmaſſen.

8. Sondern nur bloſſer dinge den gantzen Ort da der Schade geſchehen / auch des gantzen Dorffs Feldmarckt mit allen pertinentien / alles Land / Würde / Wieſen / Kohlhöfe / Gärten / etc. vermeſſen laſſen / hernach aber den Ort des Sandes abſonderlich vermeſſen / und dabey verzeichnen; Ob es ſandiger Acker / Wieſen / Hütung? Ob das Schadhaffte zum Ritter-Acker / oder Baur-Grunde gehöret? Und wie weit ein jedes ſich erſtrecket; Und ob nicht Bauren oder Coſſaten nichtes deſto minder nothdürfftige Nahrung und Auskommen an dem Orthe haben / die Dienſte ziemlich und auff was Art verrichten können / oder auff

meſſen werden / es wäre denn Sache/daß der es begehret/ erweiſen könte/ daß ſofort nach Anno 1628. er dem Hufen-Stande widerſprochen/ und Commiſsion zur Vermeſſung extrahiret.

10. Die Commiſſarii zur Vermeſſung ſollen nicht von denen angräntzenden Oertern/ſondern von denen remotioribus locis genommen werden.

11. Die Commiſſarii müſſen bey denen Vermeſſungen alle und jede Felder eines jeden Dorffes die da vermeſſen werden/ mit ihren Ordentlichen Nahmen Verzeichnen / und die daran zu nechſt belegene Dörffer/ und wieweit die Vermeſſene Stücke von denen angräntzenden Dörffern belegen / anſetzen.

58 Et iſtæ hubæ quæ alicui per errorem adſcriptæ, vel ob menſurationem detrahendæ, in perpetuum ex Matricula delendæ ſunt.

59 Ad tempus ex ſumma æquitate ex Matricula quoad effectum contributionis eximuntur loca,quæ per bellum, peſtem, & incendium deſolata ſunt, item quando per tempeſtatem durch Hagel-Schaden fructibus in agro adhuc pen-
60 dentibus damnum datum eſt. Damna quæ ex bello & peſte contigerunt Principi, in Pomerania Sereniſsimo Electori Brandenburgico, aut Illuſtri ibidem Regimini demonſtranda, & ſic petens pro qualitate damni certam remiſ-
61 ſionem impetrat. In incendiis differentia conſtituenda eſt, inter illa quæ in civitatibus, & illa quæ in pagis contingunt: Civitates diſtingvuntur in Pomerania in immediatas & mediatas, hæ dicuntur, quæ ſub præfectura quadam ſitæ ſunt vel ad Nobiles ſpectant, illæ quæ immediate Sereniſsi-
62 mo Electori ſubditæ ſunt. Si in civitatibus immediatis per incendium ædes quædam conſumtæ, olim poſſeſſor qui illas de novo exſtruebat per quinquennium ab onere contributionis liberabatur: Hodie ſi ædes reædificet, ad certum tempus, quod pro ratione impenſarum in reædificationem fa-

factarum determinandum, ab acciſis immunis eſt. Si in civitate mediata tale damnum contingat, idem obſervan- 63
dum quod de pagis mox dicam. In incendio quod ruri contingit diſtinguitur, an domus in qua habitat Nobilis, in cineres redigatur, & tunc præcipue nach der Winter-Auſſaat/ quæ per depoſitionem juratorum fideque dignorum teſtium probanda, arbitrari ſolet Illuſtre Regimen, quot hubæ, & quamdiu remittendæ ſint. Quando Ruſticorum tuguriola concremata ſunt, tunc ſi horreum & omnia ejus ædificia per flammam abſumta, per triennium ab onere contributionis in totum liberatus eſt; Si horreum ſalvum manſit, pro qualitate damni paſſi remiſſio fit, regulariter tamen hoc caſu, à dimidia parte contributionis liberari ſolet. Damna per tempeſtatem durch Hagel-Schaden data quod atti- 64
net, illa ſpecifice probanda, & tunc ſæpe dictum Regimen Electorale id arbitratur, ac pro ratione ejus ad certum tempus certas hubas ab onere contributionis liberat. Id etiam 65
in hac materia notandum, quando aliter quam in Cataſtro ſcriptum, per multum temporis proceſſit ſolutio tributorum, potius ſtatur conſvetudini, & actibus iſti contrariis, nec illud contra hoc fidem vel vim habet, Cataſtrum enim non probat ſine ſolutione vel præſtatione. *Maſcard. d. Probat. Concluſ. 273. n. 4. ſeqq. Mev. P. 4. D. 197. n. 11.*

Hæc ſunt ordinaria iſta remedia, quæ ad impugnan- 66
dam Matriculam adhiberi ſolent; Cæterum ſi aliquis legiti-

cum proteſtatio ſit animi quædam declaratio *Johann. Gribell. Deciſ. Dolan. 100. num. 2.* Sicque contra ea quæ dependent ab animo coacto tam juris, quam judicis, nil operatur *Cravetta Conſ. 521. num. 14.* nec unquam juris communis diſpoſitioni derogare poteſt, ne voluntas hominis fortior eſſe videatur voluntate & diſpoſitione legis *vid. Conſil. 23. inter Conſil. Marpurgenſ. V. 3. num. 7. & 8. Pruckm. V. 1. Conſ. 8. num. 52.* Inde ſequitur, proteſtationem factam contra factum quod omnino jure ſanciente exercendum eſt, prorſus vitioſam eſſe *Klock. d. Contribut. c. 19. n. 474.* unde facetè *Bald. L. 3. Conſ. 181. num. 1.* Proteſtatio bene cantat, & male ruſpat; Cui convenit Propertianum illud, cineri nunc medicina datur: Jactaturque vulgo, eum qui hoc modo proteſtatur, idem facere cum parieti caput impingente *Feder. Scot. T. 1. Libr. 6.*
67 *Reſp. 7. num. 7.* Ultimo loco addere lubet, quod etiam ipſe gravatus, contra peræquatorem, qui doloſe plus ipſi adſcripſit, quam revera poſſidet, vel civiliter ad revocationem gravaminis agere, vel criminaliter illum convenire poſſit, ſi ſc. per ſordes ſit corruptus. *Chriſtin. V. 5. Deciſ. 91. n. 21.*

68 Hæc de Matriculis Pomeranicis referre volui, ut ea L. B. æqui bonique conſulat humaniſſime rogo. Summo vero Numini, pro gratia per totum vitæ meæ curriculum, & in elaboratione hujus diſputationis inauguralis mihi largiſſimè exhibita, ſit laus honor & gloria.

COROLLARIA.

1. *Moralitas non eſt ex impoſitione.*

2. *Le-*

738

2. *Codex quadantenus derogat ff. & Inſtitut.*

3. *Legitimam Statuto penitus tolli poſſe exiſtimo.*

4. *Exheredationem liberorum ex ſolis cauſis in* Nov. 115. c. 3. *expreſſis fieri poſſe, non ex aliis, verius puto.*

5. *Naturales per ſubſequens matrimonium legitimati, ſucceſſionis feudalis capaces ſunt, niſi Statuta obſint.*

vatis idem hodiè liceat, imo adhuc magis liceat.

7. *Debitor nec præſcriptione* 50. *annorum ſe contra creditorem hodie tueri poterit, heres tamen ejus præſcribet, quod defunctus non potuit.*

8. *Studium legale neminem in paupertate vivere, neq; mori in anxietate permittere, uti per ſe falſum, ita ex* Nov. 1. in fin. epilog. *nunquam probabitur.*

9. *Res aliena in feudũ dari poteſt.*

10. *Feudum in pecunia conſtitui poſſe, nihil abſurditatis habet.*

F I N I S.

BIBLIOTH. ...